

Kaisa Mustajärvi

VT 3 PARANTAMINEN VÄLILLÄ YLÖJÄRVI-HÄMEENKYRÖ

Luontoarvoselvitys

Oheisaineisto ympäristövaikutusten arviointiselostukseen

Sisältö

1	JOHDANTO	7
2	SELVITYKSEN TOTEUTUS	8
3	YLEISTÄ SELVITYSALUEEN LUONNONOLOISTA	10
4	ARVOKKAIDEN ALUEIDEN VALINTAPERUSTEET	13
4.1	Kansainvälisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:	13
4.1.1	Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat:	13
4.2	Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:	14
4.3	Paikallisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:	14
4.4	Lisäksi luonnonsuojelullisesti muita arvokkaita kohteita ovat:	14
5	MERKITTÄVÄT LUONTOKOhteet	15
5.1	Kansainvälisesti arvokkaat kohteet	15
5.1.1	Sarkkilanjärvi (NATURA 2000-alue, SPA, FI309006) VE 0+, VE 1, VE 2)	15
5.1.2	Perkonmäki (Natura 2000 -alue, SCI FI356001) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)	16
5.1.3	Hirvijärvi (NATURA 2000 -alue, SPA, FI35005)	17
5.1.4	Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004, SCI) (VE 0+, VE 1, VE 2)	17
5.2	Luonnonsuojelualueet – ja maakuntakaavan luonnonsuojelualuevaraukset	18
5.2.1	Pinsiönkankaan luonnonsuojelualue (YSA042001) (VE 0+, VE 1)	18
5.2.2	Pikku-Ahvenistonharju (YSA043522) (VE 0+, VE 1)	19
5.3	Mahdolliset vesilain tarkoittamat kohteet	19
5.3.1	Palkon lähdealue (VE 1)	19
5.3.2	Palkon purolaakso (VE 1)	19
5.3.3	Kotimäen ja Ristilän alueen metsänorojen uomat VE 3a, 3b	21
5.3.4	Ojalan koillispuolinen puronuoma, VE 3a ja 3b	21
5.3.5	Alasen tilan pohjoispuolinen puronuoma, VE 3a ja 3b	22
5.3.6	Mäyrään peltoalueelta etelään virtaavan puron uoma Ve 3a ja 3b	23

6	PAIKALLISESTI ARVOKKAAT LUONTOKOhteet	24
6.1	Yleiskaavan suojeluvaraukset (VE 2, VE 3a ja 3b)	24
6.1.1	Elovainion osayleiskaavan laajennuksen mukaiset suojeluvaraukset	24
6.1.2	Muut yleiskaavan mukaiset luonnonsuojeluvaraukset	26
6.2	Metsälain mukaiset kohteet	26
6.2.1	Sasi-Palkon lähteikköalue (VE 1)	27
6.2.2	Ojalan koillispuolinen puronuoma ja purolehto VE 3a ja 3b	28
6.2.3	Palkon purolaakso (VE1)	28
6.2.4	Kivikot ja louhikot (VE 2, 3b)	29
6.2.5	Kukunvuori (VE 3a)	30
6.3	Muut paikallisesti arvokkaat luontokohteet	31
6.3.1	Rokkakoskenjoen puronvarsikosteikot ja niityt	31
6.3.2	Rokkakoskenjoki (VE1, VE 3a ja 3b)	32
6.3.3	Rokkakosken varren rantaluhdat	32
7	LIITO-ORAVASELVITYS	33
7.1	Uhanalaisuus	33
7.2	Elinympäristö	33
7.3	Inventointimenetelmä	34
7.4	Liito-oravaesiintymät ja potentiaaliset alueet maastokäytävillä a niiden läheisyydessä	34
7.4.1	Rautatienvarren esiintymät (liite 3, kohde 1)	35
7.4.2	Kolsopin alueen liito-oravaesiintymät (liite 3, kohde 2) (VE2, VE3a, VE3b)	35
7.4.3	Vanhan kaatopaikan pohjoispuoli (liite 3, kohde 3) (VE 2, VE 3a, VE 3b)	36
7.4.4	Työlänojan puronvarsi (liite 3, kohde 4) VE2, VE3a ja VE3b	36
7.4.5	Työlänojan eteläpuolinen metsäalue (liite 3, kohde 5) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)	37
7.4.6	Tilan Seppola pohjoispuoli (liite 3, kohde 6) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)	37
7.4.7	Ison Työläjärven koillisosan esiintymä (liite 3, kohde 7)	38
7.4.8	Mansikkamäen esiintymä (liite 4, kohde 8) (VE 3a, VE 3b)	38
7.4.9	Keskisen itäpuolinen havainto hakkuuaukealla (liite 4, kohde 9) (VE 3b)	39
7.4.10	Alainenjärven ympäristö (liite 4, kohde 10) (VE 3b)	40
7.4.11	Palkon esiintymä (liite 5, kohde 11) (VE 1)	40
7.4.12	Palkon purolaakso (liite 5, kohde 12) (VE 1, VE 2)	41
7.4.13	Rokkakosken, Pitkäniemen esiintymä (liite 5, kohde 13)	42
7.4.14	Rokkakoskenjoen itäpuoli, Peltonen (liite 5, kohde 14)	43

7.4.15	Ylisen havainto ja kolopuu (liite 5, kohde 15)	44
8	MUUT EU:N LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV (A) LAJIEN LISÄÄNTYMIS- JA LEVÄHDYSPAIKAT	45
8.1	Saukko (<i>Lutra lutra</i>)	45
8.2	Lepakot	45
8.3	Viitasammakko (<i>Rana arvalis</i>)	46
9	EU:N LINTUDIREKTIIVIN I LIITTEEN PESIMÄ- JA LEVÄHDYS-ALUEET	47
9.1	Ylöjärvi, kaavoitetut alueet (VE 2, VE 3a, VE 3b)	47
9.2	Hämeenkyrö	47
9.2.1	Kalasääsken (<i>Pandion haliaetus</i>) pesäpuu (VE 3a)	47
9.2.2	Teeri (<i>Tetrao tetrix</i>)	48
9.2.3	Metso (<i>Tetrao urogallus</i>)	49
9.2.4	Laulujoutsen (<i>Cygnus cygnus</i>)	49
9.2.5	Kaakkuri (<i>Gavia stellata</i>)	49
9.2.6	Kurki (<i>Grus grus</i>)	49
10	ERITYISESTI SUOJELLUT LAJIT	50
10.1	Lehtohopeatäplä (<i>Boloria titania</i>) (VE 3a, VE 3b)	50
11	MUUT LUONTOKOhteet	52
11.1	Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet	52
11.2	Suuret yhtenäiset metsäalueet ja hirvieläinten talvehtimisalue (VE 3a, VE 3b)	52

1 JOHDANTO

Tämän luontoarvoselvityksen tavoitteena on koota ja selvittää luontoarvot Valtatien 3 väliltä Ylöjärven Soppeenmäki – Hämeenkyrön Sarkkila. Selvitys on tehty tiejakson parantamisen ympäristövaikutusten arviointia varten. Suunnittelualue käsittää vaihtoehtojen maastokäytävät, sekä osin myös maastokäytävien ympäröiviä alueita niiltä osin, kun vaikutusten voidaan arvioida ulottuvan maastokäytävien ulkopuolelle.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa vertaillaan kolmea uutta linjausvaihtoehtoa (vaihtoehdot on kuvattu liitekartassa 1), sekä kahta vaihtoehtoa, jossa tietä parannetaan nykyisen linjauksen kohdalla.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa vertailtavat vaihtoehdot ovat seuraavat:

- VE 0+ Nykyisen valtatie parantaminen pienin toimenpitein
- VE 1 Nykyisen tien parantaminen 4-kaistaiseksi, 2+2 kaistaa
- VE 2 Uusi lyhyt linjaus, 2+2 kaistaa
- VE 3 Uusi pitkä linjaus, jossa alavaihtoehdot 3a ja 3b, 2+2 kaistaa

Tämä luontoselvitysraportti on varsinaisen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen liite. Selvityksen on laatinut FT, ekologi Kaisa Mustajärvi.

2 SELVITYKSEN TOTEUTUS

Luonnonsuojelulain (1997) Natura 2000 -verkostoa koskevassa 10 luvussa säädetään Natura 2000 -verkoston turvaamien luonnonarvojen huomioon ottamisesta hankkeiden ja suunnitelmien valmistelussa sekä päätöksenteossa. Luvun 10 pykälässä 65 todetaan, että mikäli hanke tai suunnitelma joko yksin tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Arviointivelvollisuus syntyy mikäli hankkeen vaikutukset kohdistuvat Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontoarvoihin, ovat luonteeltaan heikentäviä, laadultaan merkittäviä tai ennalta arvioiden todennäköisiä.

Natura-luontoarvot, joiden näkökulmasta vaikutuksia on tarkasteltava, ovat joko:

- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen I luontotyypppejä
- SCI-alueilla luontodirektiivin liitteen II lajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin liitteen I lintulajeja
- SPA-alueilla lintudirektiivin 4.2 artiklassa tarkoitettuja muuttolintuja.

Arvioinnin perusteena tarkastellaan niitä luontoarvoja, joiden perusteella alue on liitetty Natura-verkostoon eli SPA-alueilla linnustoa ja SCI-alueilla luontotyypppejä ja uhanalaisia lajeja. Vaikka esim. SPA-alueella voi olla myös muita Natura-verkoston luontoarvoja esim. suojeltavia luontotyypppejä, tarkastelussa tulee tarkastella vain niitä perusteita, joilla alue on Natura 2000 -verkostoon liitetty. Vaihtoehtoisilta tien maastokäytäviltä selvitettiin luonnonolot, kasvillisuuden yleispiirteet sekä arvokkaat luontokohteet ja uhanalaiset eliölajit. Maastokäytävät kuljettiin kertaalleen läpi. Selvitykset tehtiin kesä-lokakuun 2008 välisenä aikana ja niitä täydennettiin tarvittavilta osin kesä-heinäkuussa 2009. Keväällä ja kesällä 2009 vierailtiin uudelleen kohteissa, joissa maastotyöt oli 2008 tehty liian myöhään, tai jotka nähtiin tarpeellisiksi vielä uudelleen selvittää. Muina tietolähteinä käytettiin muun muassa ympäristöhallinnon OIVA-tietopalvelua, Suomen ympäristökeskuksen uhanalaiset eliölajit (UHEX) -tietojärjestelmää, Pirkanmaan ympäristökeskuksen tietolähteitä, Metsäkeskusten Mete-tietokantaa, sekä alueen kunnilta saatua tietoa (mm. kaavojen luontoselvitykset). Lähtötietoina käytetyt selvitykset on luetteloitu raportin lopussa. Lisäksi alueen luontokohteista kerättiin tietoa paikallisilta luontojärjestöiltä, Pirkanmaan lintutieteelliseltä yhdistykseltä ja Tampereen kasvitieteelliseltä yhdistykseltä. Tietoja alueen luontoarvoista saatiin myös paikallisilta asukkailta yleisötilaisuuksien ja maastokävelyiden yhteydessä.

Riistareittejä ja eläinten kulkureittejä, sekä riistalintujen esiintymistä selvitettiin yhdessä paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa pidetyssä tilaisuudessa ja havainnoimalla kevään 2009 ja kesän 2008 maastokäyntien yhteydessä. Kesällä 2008 tehtyjen luontoinventointien, karttatarkastelun ja lähtö-

tietojen perusteella valittiin kohteet, joista liito-oravia kartoitettiin, eli sopivan ikäistä kuusikkoa, haapoja ja sekametsää kasvavilta purojen ja ojien varsilta sekä peltojen laitametsistä.

Maastokäyntien yhteydessä havainnoitiin:

- erityisesti suojeltavat lajien olemassa olevat ja potentiaaliset elinympäristöt
- luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien potentiaaliset elinympäristöt
- luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset luontotyytit,
- uhanalaiset, vesilain 15 a § ja 17 a §:n mukaiset kohteet (pienet lammet ja lähteet),
- tärkeimmät ekologiset yhteydet
- lintudirektiivin liitteen I lintulajit.

Vuosina 2008–2009 tehdyistä maastoselvityksistä vastasi FT, ekologi Kaisa Mustajärvi.

3 YLEISTÄ SELVITYSALUEEN LUONNONOLOISTA

Luonnonmaantieteellisessä aluejaossa Hämeenkyrö ja Ylöjärvi kuuluvat eteläboreaaliseen vyöhykkeeseen (2a). Suunnittelualue on luonnonoloiltaan hyvin pienipiirteistä ja mosaiikkimaista. Selvitysalueen metsät ovat pääosin kuusivaltaisia tuoreita kangasmetsiä, jotka ovat pitkään olleet talousmetsäkäytössä ja jotka ovat hyvin eri-ikäisiä. Lisäksi alueella on hakkuuaukeita, joista suurin sijaitsee vaihtoehdon 2 maastokäytävän ja vanhan tien yhtymäkohdan pohjoispuolella. Alueella sijaitsevat mäntypuustoiset suot (mm. La-keissuo) on lähes kokonaan ojitettu ja suot ovat kuivuneet turvekankaiksi. Leivätönsuosta osia on kuitenkin vielä ojittamatta. Hämeenkyrössä, Rokkakoskenjoen ja Pentinmaan kulttuuriympäristöissä, maisemaa hallitsevat maatalouskäytössä olevat peltoalueet. Suunnittelualueella virtaa myös lukuisia pieniä oja ja puroja, joissa on muutamia mahdollisia vesilain mukaisia puron uomia. Pentinmaalla sijaitsee useiden pienten järvien (mm. Vääräjärvi, Määräjärvi ja Ahvenusjärvi) muodostama arvokas järvalue, joita ympäröivät suhteellisen laajat yhtenäiset metsäalueet. Metsäalueita on kuitenkin hakattu voimakkaasti viimeaikoina.

Lehtokasvillisuutta alueella on vähän, lähinnä purojen ja Rokkakoskenjoen varsilla sekä pieniä lehtomaisia laikkuja pelto-ojien ja metsien vaihtumisyöhykkeissä. Tällaisia kohteita sijaitsee mm. Mansikkamäen länsipuolella sekä Lähdeasteessa Hämeenkyrössä. Suunnittelualueella ei sijaitse arvokkaita perinnebiotooppeja.

Kuva 1. Rokkakoskenjoen peltomaisemaa

Kasvillisuudeltaan paikallisesti arvokkaita alueita ovat Työlänojan varrella sijaitsevat puronvarsilehtokohteet ja Leivätönsuon luonnontilaisemmat alueet (Keskitalo 2006, 2005, Kallio & Keskitalo 2007), Rokkakoskenjoen varren kosteikot, Sarkkilanjärven rantakasvillisuusalueet sekä Pirttijärven laskupuron Alaisenjärven päässä sijaitseva purolehto (Laurinolli 1996). Näistä Alaisenjärven purolehdon eteläpäästä on perattu ja avohakattu voimakkaasti. Nykyään arvokkaimmat alueet sijaitsevat lähempänä puron laskupaikkaa, aivan Alaisenjärven pohjoispäässä. Hämeenkyrön Ketunkiven- ja Pinsiönkankaan rajamailla sijaitsevan Paskolamminmaan tuntumassa sijaitsee arvokas kasvillisuusalue, mutta tähän alueeseen ei tielinjauksilla ole todennäköisiä vaikutuksia. Lisäksi Palkon alueella sijaitsee kaksi paikallisesti arvokasta purolehtoa.

Alueella sijaitsee useita liito-oravalle soveltuvia vanhan metsän alueita, joilla on arvoa myös luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaina elinympäristöinä. Monet lepakot, uhanalaiset käävät ja hyönteiset suosivat samanlaista elinympäristöä ja suojelemalla näitä elinympäristöjä suojellaan myös muita lajeja. Tällaisia elinympäristöjä sijaitsee mm. Työlänojan purolaaksossa, Rokkakoskenjoen varrella, Palkon lähdealueen ympäristössä ja Sasin purolehdossa.

Eläimistö

Nisäkkäät

Suunnittelualueen eläinlajisto on pääosin tyypillistä talousmetsien lajistoa. Alueella liikkuu muun muassa runsaasti hirviä ja kauriita. Riistanhoitoyhdistysten kanssa yhteistyössä selvitetty riistan pääkulkureitit linjausvaihtoehtojen yli on kuvattu ruskeilla rasterinuolilla liitekartassa 1.

Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää tai heikentää (Isl 49 §), suunnittelualueella esiintyy lepakoita, liito-oravia ja saukkoja. Ylöjärvellä liito-oravien esiintymät on kartoitettu kaavoitukseen liittyvien luontoselvitysten yhteydessä (mm. Uppstu & Kalkko 2005–2006, Kytömäki & Uppstu 2006). Havainnot ja liito-oravalle tärkeät elinympäristöt on esitetty kuvassa 15.

Ylöjärvellä on lepakoiden esiintymistä selvitetty kaavoituksen yhteydessä, ja suunnittelualueella havaittiin viiksisiippoja/isoviiksisiippoja, pohjanlepakoita sekä Työläjärven eteläpäästä myös vesisiippoja. Hämeenkyrössä soveltuvia elinympäristöjä on Rokkakosken alueella ja Pentinmaalla, joissa on lepakoiden pesä- ja piilopaikoiksi soveltuvia vanhoja rakennuksia. Peltoalueiden laidoilla on myös lepakoille soveltuvia vanhoja metsiä ja Rokkakoskenjoen varressa myös ruokailuun soveltuvia kosteikoita. Muita potentiaalisia lepakoiden elinympäristöjä on Alaisenjärven eteläpää ja Mansikkamäen alue. Saukkoja liikkuu Työlänojassa ja Rokkakoskessa.

Linnusto

Suunnittelualueella on havaittu muun muassa käki, tiltalti ja pyy. Linnustolle tärkeitä alueita ovat mm. ojittamattomat osat Leivätönsuosta, Työlänojan puronvarsilehto ja Metsäkylän pohjoispuolella sijaitseva kuusikko, joka on myös lepakoiden ruokailualue. Metsäkylän pohjoispuolen kuusikko oli kuitenkin hakattu talven 2008–2009 aikana. Hämeenkyrön kunnan puolella linnustollisesti arvokkain alue on Sarkkilanjärvi, jolla esiintyy lintudirektiivin liitteen I lajeja: kalatiira, kaulushaikara, liro, luhtahuitti ja ruiskääkkä. Muita

lammella säännöllisesti tavattavia lajeja ovat mm. heinätavi, jouhisorsa ja punajalkaviklo. Rokkakoskenjoki ja sitä ympäröivät pellot ovat tärkeitä laulujoutsenen elinympäristöjä. Alueen metsästäjien antamien tietojen sekä maastokäynneillä tehtyjen havaintojen mukaan Lakeissuo on merkittävä teerien esiintymispaikka. Havaintoja teerestä tehtiin luontoselvitysten yhteydessä runsaasti myös Työlänojan purolaaksossa. Myös kaakkuri ja laulujoutsen esiintyvät suunnittelualueen pienten järvien muodostamalla alueella.

Muut uhanalaiset lajit

Hämeenkyrössä Mäyrään peltoalueella sijaitsevalla niityllä ja umpeen kasvavan metsätien varressa on havaittu vaarantuneeksi ja erityisesti suojeltavaksi arvioidun lehtohopeatäplän (*Boloria titania*) esiintymä. Lehtohopeatäplä (VU, E) on aurinkoisten metsäaukioiden ja niittyjen päiväperhoslaji, joka on harvinaistunut Suomessa metsälaidunnuksen loppumisen ja metsien kuuseutumisen vuoksi.

Vuonna 2006 tehdyn selvityksen (Pitkänen 2006) mukaan ainakin Sarkkilanjärven itärannalla, n. 700 m etäisyydellä nykyisestä linjauksesta kutee viitasammakko (*Rana arvalis*). Kutupaikkoja voi olla myös lähempänä nykyistä linjausta ja Rokkakoskenojan varrella.

Lisäksi Rokkakoskenjoen varressa on havaittu rantanätkelmää (*Lathyrus palustris*), joka ei nykyisen uhanalaisuusluokituksen mukaan (Rassi 2001) kuitenkaan ole uhanlaiseksi luokiteltu vyöhykkeellä 2b. Lisäksi Rokkakoskenjoen varrelta on havaittu silmälläpidettävää jatulivesiperhoa (*Sembris phalaenoides*). Maastokäyntien yhteydessä näitä lajeja ei havaittu maastokäytävällä, eivätkä lajit ole erityisesti suojeltavia.

4 ARVOKKAIDEN ALUEIDEN VALINTAPERUSTEET

Raportissa arvotetaan luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet paikallisesti, maakunnallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti arvokkaisiin. Luokituksen perustana ovat seuraavat valintaperusteet.

4.1 Kansainvälisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:

- NATURA 2000 -verkoston alueet
- Ramsar-alueet
- kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet

4.1.1 Valtakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat:

- kansallispuistot
- luonnonpuistot
- erämaa-alueet
- suojeluohjelmien kohteet
- kansallisesti tärkeät lintuvesialueet (FINIBA-alueet)
- koskiensuojelulain mukaiset vesistöt
- valtakunnallisten suojeluohjelmien kriteerit täyttävät kohteet
- kohteet, joilla on vesilain (VL 15a§, VL 17a§) mukaisia suojeltavia luontotyyppejä
- kohteet, joilla on luonnonsuojelulain 29 § mukaisia suojeltavia luontotyyppejä
- erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat (LSL 47§ / LSA 21 §)
- luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien esiintymät (LSL 49§ / LSA 22§)
- muut arvokkaat luonnonsuojelualueet
- valtakunnallisesti arvokkaat perinnemaisemat ja kulttuurimaisemat

Listassa mainitut luonnonsuojelulain suojeltavat luontotyypit (LSL 29§) ovat:

1. luontaisesti syntyneet, merkittävilta osain jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
2. pähkinäpensaslehdot
3. tervaleppäkorvet
4. luonnontilaiset hiekkarannat
5. merenrantaniityt
6. puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
7. katajakedot, lehdesniityt
8. avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Listassa mainitut vesilain (1.luku 15 a§ ja 17 a§) mukaiset suojeltavat luontotyypit ovat:

1. Pienet lammet ja järvet (enintään 1 ha) muualla kuin Lapin läänissä
2. Fladat ja kluuvijärvet (enintään 10 ha) (15a§)
3. Luonnontilaiset lähteet (17a§)
4. Luonnontilaiset uomat (17a§)

4.2 Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:

- valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet
- seutu- ja maakuntakaavan suojeluvaraukset
- alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat
- maakunnallisesti / seudullisesti merkittävät muut luontokohteet

4.3 Paikallisesti arvokkaiksi kohteiksi luokitellaan:

- kohteet, joilla on metsälain 10§:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä
- yleis- ja asemakaavojen suojeluvaraukset
- paikallisesti uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymispaikat
- muut mahdolliset paikallisesti harvinaiset ja edustavat luontokohteet

Listassa mainitun metsälain (10§:n) mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

1. lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien no-rojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
2. ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot
3. rehevät lehtolaikut
4. pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
5. rotkot ja kurut
6. jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kal-liot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat

4.4 Lisäksi luonnonsuojelullisesti muita arvokkaita kohteita ovat:

- ne luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet, joita ei ole sisällytetty edellä mainittuihin luokkiin, mutta ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä. Näihin luetaan esimerkiksi ekologiset käytävät
- luonnonmuistomerkit ja suuret yhtenäiset tavanomaiset luonnonalueet.

5 MERKITTÄVÄT LUONTOKOhteet

Kunkin kohteen otsikon perään on merkitty linjausvaihtoehto, jonka läheisyydessä kohde sijaitsee.

5.1 Kansainvälisesti arvokkaat kohteet

Suunnittelualueelle sijoittuvista Natura 2000 -verkon alueista on tehty erillinen Natura-tarveharkinta, jossa käsiteltiin linjausvaihtoehtojen vaikutuksia näihin alueisiin. Siksi luontoselvityksessä esitellään vain lyhyesti nämä alueet.

5.1.1 Sarkkilanjärvi (NATURA 2000-alue, SPA, FI309006) (VE 0+, VE 1, VE 2)

Sarkkilanjärven Natura-alue sijaitsee nykyisen valtatie 3 välittömässä läheisyydessä, tien eteläpuolella (liite 2, kohde 1). Sarkkilanjärven kohdalla nykyistä tielinjaa noudattavat vaihtoehdot 0+, 1 ja 2. Vaihtoehdot 3a ja 3b ohittavat Sarkkilanjärven uudella tielinjauksella n. 800 metrin etäisyydellä Natura-alueen pohjoispäästä.

Järven pohjoispään kasvillisuus on lähinnä erilaisia luhtia (mm. sara- ja ruoholuhtaa, korteluhtaa), mutta lähinnä tietä on peltoalue, jonka läpi ja tien nykyisen linjan ali virtaa Rokkakoskenjoki.

Sarkkilanjärvi on lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue eli ns. SPA -alue. Järvi on umpeenkasvava ja avovettä on enää 1–2 hehtaaria.

Kuva 2. Näkymä Sarkkilanjärvelle

Sarkkılanjärvi on valtakunnallisesti arvokas lintualue ja etenkin tärkeä muu-
tonaikainen levähdyspaikka linnuille. Sarkkılanjärvi on valtakunnallisen lintu-
vesiohjelman kohde. Sarkkılanjärvellä esiintyy lintudirektiivin liitteen I lajeja:
kalatiira, kaulushaikara, liro, luhtahuitti ja ruiskäärä. Muita lammella sään-
nöllisesti tavattavia lajeja ovat mm. heinätavi, jouhisorsa ja punajalkaviklo.
Sarkkılanjärven itärannalla, kutee viitasammakko (*Rana arvalis*). Kutupaikko-
ja voi olla myös lähempänä nykyistä linjausta ja Rokkakoskenjoen varrella.

Vuosien 2005-2008 vesi- ja kosteikkohyönteiselvityksissä ei havaittu Sark-
kılanjärveltä erityisesti suojeltavia, tai EU:n luontodirektiiviin hyönteislajistoa.
Silmällä pidettävää piurunkuoriasta (*Donacia fennica*) havaittiin lähimmillään
n. 400m etäisyydellä nykyisesti linjauksesta etelään, järven itärannalla.

Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa Sarkkılanjärven alue on merkitty nat- ja
S-merkinnöillä. Suojelu toteutetaan vesilain ja luonnonsuojelulain nojalla.
Alueella on myös direktiivin I luontotyyppiä vaihettumis- ja rantasuot (41 %).

Natura 2000 -tietolomakkeen tietojen mukaan alueen linnuston kannalta
suurimpana uhkana nähdään järven umpeenkasvu. Alueella tehtiin vuonna
2007 kunnostustoimia, joissa kaivettiin pohjoispään ruovikoihin allikoita alu-
een pesimälinnuston elinolosuhteiden parantamiseksi.

Suositukset: Rakentaminen tulee ajoittaa niin, että alueen linnustolle on
mahdollisimman vähän haittaa (rauhooittaa muutto- ja pesintäaika). Kiinto-
ainekuormituksen vaikutuksia Rokkakoskenjoessa ja Sarkkılanjärvessä tulee
seurata rakentamisen aikana ja tarvittaessa puhdistaa allikoita ja ruovikoita
kiintoaineesta. Järven kunnostustoimet, eli allikoiden kaivamisen uusiminen,
kannattaa suunnitella tien rakentamisen jälkeiseen aikaan, kuitenkin niin että
linnustolle jää riittävästi aikaa toipua häiriöistä.

5.1.2 Perkonmäki (Natura 2000 -alue, SCI FI356001) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)

Perkonmäen alue (FI356001, SCI) sijaitsee n. 1 kilometrin etäisyydellä lä-
himmästä maastokäytävästä (liite 2, kohde 2). Alue kuuluu Natura 2000 -
verkostoon luonnontilaisten vanhojen havu- ja lehtipuusekametsien vuoksi.
Alueen läpi virtaavan Työlänojan varren boreaalisessa lehdossa kasvaa mm.
imikkää, taikinamarjaa, lehtoleinikkiä ja näsiä. Muita huomionarvoisia lajeja
ovat lintudirektiivilaji pikkusieppo, peukaloinen ja uhanalainen rusokäärä.
Alue kuuluu vanhojen metsien suojeluohjelman yksityismaiden kohteisiin.
Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa alueella on nat- ja SL-merkinnät ja suoje-
lun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki. Alueella on havaittu myös liito-
oravia.

Suositukset: Työlänojan vesiolosuhteita ei tule muuttaa linjausten 2, 3a ja
3b rakentamisen yhteydessä.

5.1.3 Hirvijärvi (NATURA 2000 -alue, SPA, FI35005)

Hirvijärvi (FI356005, SPA) on matala lintujärvi, joka on ruskosuohaukan elinympäristöä. Hirvijärvi sijaitsee noin 2,5 kilometrin päässä lähimmästä maastokäytävästä (VE 2, VE 3b ja VE 3a)(liite 2, kohde 3). Muista lintudirektiivin linnuista alueella tavataan kalatiira, laulujoutsen, luhtahuitti, mustakurkku-uikku sekä uhanalainen selkälökki. Pirkanmaan maakuntakaavassa kohde on maakunnallinen lintuvesikohde ja suojelun toteutuskeinoina ovat vesilaki ja luonnonsuojelulaki. Hirvijärvi on merkitty Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa merkinnällä nat.

Suositukset: Hirvijärven alueeseen ei tiehankkeella ole todennäköisiä vaikutuksia, koska tiealueilta kantautuva melu ei meluselvitysten mukaan kannata Hirvijärvelle asti.

5.1.4 Pinsiön-Matalusjoki (FI0356004, SCI) (VE 0+, VE 1, VE 2)

Pinsiön-Matalusjoen Natura 2000 -alue sijaitsee n. 1 km etäisyydellä nykyisen tielinjauksen eteläpuolella (liite 2, kohde 4). Tietä lähinnä olevalla alueella sijaitsee lähteinen lehto, jossa on kosteaa lehtoa ja lehtokorpea. Joki saa alkunsa tässä lehdossa sijaitsevasta lähteestä, josta purkautuu Pinsiönharjussa muodostunutta pohjavettä. Lähteitä purkautuu joen yläjuoksulla myös muualta. Lehtoalue kuuluu valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman kohteisiin ja pieni osa lehdosta on rauhoitettu myös luonnonsuojelulailla. Joen alajuoksulla, jonne matkaa nykyiseltä tielinjaukselta on useita kilometrejä, tavaetaan valtakunnallisesti uhanalaista jokihelmisimpukkaa. Etelä-Suomessa lajia tavataan enää muutamilta esiintymispaikoilta.

Kohde on valtakunnallisesti arvokas ja joen alkamiskohdan lähdelehto kuuluu valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman kohteisiin. Osa alueesta on rauhoitettu yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi ja Pirkanmaan maakuntakaavassa alueella on SL1-merkintä. Koko joki on luokiteltu valtakunnallisessa pienvesi-inventoinnissa arvokkaaksi. Suojelun toteutuskeinona on luonnonsuojelulaki joen pohjoisosan lehtoalueella, muualla vesilaki. Uhanalaisen eläinlajin elinoloihin huonontavasti vaikuttavat toimet (esim. jäteveden johtaminen, vesimäärän pienentäminen) on kielletty.

Suositukset: Linjausvaihtoehtojen vaikutukset kohteeseen ovat epätodennäköisiä, koska kohde sijaitsee yli kilometrin päässä. Vaihtoehtojen 0+ ja 1 ja 2 kohdalla on huolehdittava että tienparannustoimilla ei muuteta alueen pohjavesiolosuhteita niin, että pohjaveden määrä Natura 2000 -alueella purkautuvassa lähteessä vähenee.

5.2 Luonnonsuojelualueet – ja maakuntakaavan luonnonsuojelualuevaraukset

5.2.1 Pinsiönkankaan luonnonsuojelualue (YSA042001) (VE 0+, VE 1)

Nykyisestä tielinjauksesta n. 0,5 km etäisyydellä sijaitsee yksityinen luonnonsuojelualue Pinsiönkankaan luonnonsuojelualue (YSA042001) (liite 2, kohde 5). Pinsiönkankaan suojelualueella tavattavista biotoopeista arvokkaita ovat jyrkät paisterinteet, joilla tavataan mm. uhanalaista palosirkkaa. Muita huomion arvoisia biotooppeja ovat kuivat lehdot ja luonnontilaiset pohjoisrinteen kuusikot. Alueella tavattavia kasvilajeja ovat mm. valkolehdokki, häränsilmä, ajuruoho ja metsäruusu. Pinsiönkankaan suojelualue on merkitty Pirkanmaan 1. maakuntakaavaan merkinnällä SL-1 (luonnonsuojelualue) ja alueen eteläpuolelle on merkitty varaus, jolla on tarkoitus suojella erämaavaikutteinen pieni suolampi, **Hautalammi** (liite 2, kohde 6) ympäristöineen. Lampi on muodostunut erikoisesti suppamaiseen harjun notkoon ja lampea ympäröivät pienet neva- ja rämeakaistaleet, joiden kasvillisuus on tyypillistä suokasvillisuutta mm. tupasvillaa, vaivaiskoivua, suokukkaa ja pyöreälehtikihokkia. Lampi sijaitsee nykyisen tielinjausten ja valtatie 3 välittömässä läheisyydessä niiden eteläpuolella. Tien ja lammen välissä on jyrkkä rinne, jossa kasvaa iäkästä mäntykangasta. Metsätien ja Hautalammin välissä aluetta on osin hakattu.

Suosituks: Tiehankkeella ei ole todennäköisiä vaikutuksia Pinsiönkankaan nykyiseen luonnonsuojelualueeseen, mutta VE 1 tuo toteutuessaan tielinjausta todennäköisesti lähemmäs maakuntakaavassa varauksena olevaa Hautalammiä. VE 1 tulisi toteuttaa niin, että linjaus tulisi mahdollisimman kauas Hautalammistä, jotta sen erämaavaikutteinen leima säilyisi.

Kuva 3. *Hautalammi on pieni harjun painanteeseen muodostunut suolampi*

5.2.2 Pikku-Ahvenistonharju (YSA043522) (VE 0+, VE 1)

Pikku-Ahveniston harju sijaitsee lähimmillään n. 0,5 km etäisyydellä VT 3:n nykyisestä linjauksesta pohjoiseen (liite 2, kohde 7). Pikku-Ahveniston suojelualueen ydin on alueen pohjoispuolen Pikku-Ahvenistonjärven jyrkkä harjurinne. Harjurinteen puusto on sekametsää, jossa vanhimmat puut ovat 150-vuotiaita ja suojelualueella metsiä hoidetaan erillisen moninaiskäyttösuunnitelman mukaisesti. Paisterinteellä tavataan arvokkaita harjulajeja, mm. nuokkukohokkia, ajuruohoa, mäkilehtolustetta, metsämaarianheinää ja kalliokieloa. Suojelualueelle sijoittuu myös n. 30 metrin syvyinen suppa. Pikku-Ahveniston luontopolku kulkee luonnonsuojelualueella järven pohjoispuolella. Harjulla on myös muuta virkistyskäyttöä ja eteläpuolella on perinnemaisemana hoidettuja niittyjä. Pirkanmaan 1. maakuntakaavaan on merkitty Pikku-Ahveniston kohdalle varauksena huomattavasti suurempi alue kuin nykyisin on suojelualueena. Varaus laajentaisi suojelualueita harjun ja nykyisen tielinjauksen suuntaisesti luoteeseen, Julkujärven ympäristöön. Pikku-Ahvenistonharju on merkitty Pirkanmaan 1. maakuntakaavaan merkinnällä SL (luonnonsuojelualue).

Suositukset: Pikku-Ahveniston suojelualueeseen ei tiehankkeella ole todennäköisiä vaikutuksia, sillä alue sijaitsee riittävän kaukana linjauksista. Myös meluvaikutuksen kasvu jää todennäköisesti vähäiseksi vaikka VE 1 toteutettaisiin.

5.3 Mahdolliset vesilain tarkoittamat kohteet

5.3.1 Palkon lähdealue (VE 1)

Nykyinen valtatien 3 linjaus kulkee Palkon lähdealueen läpi (liite 2, kohde 8). Alueella on molemmin puolin tietä lähteitä. Alueella on lähteensilmä, lähdenoroja sekä tihkupintoja. Valtatien 3 eteläpuolella on yksi erityisen suuri, n. 10 m², luonnontilainen lähteensilmä. Aluetta on esitelty myös kohdassa 5.3.1, jossa kuvataan metsälain mukaisia tärkeitä elinympäristöjä.

Suositukset: VE 1 tulee muuttamaan lähdealueen tilaa. Vanha linjaus kulkee jo nyt lähdealueen läpi, joten luonnontila on kuitenkin osin jo muutettu. Todennäköisesti lähdealueen tilaan puuttuminen vaatii vesilainmukaisen luvan. Lähdealueen vesitalous tulisi pyrkiä pitämään mahdollisimman luonnontilaisena.

5.3.2 Palkon purolaakso (VE 1)

Valtatien 3 pohjoispuolella sijaitsee Hakalan tilan eteläpuolella purolaakso, jossa virtaa pienen lehtokasvillisuutta kasvavan laakson läpi uomaltaan luonnontilaisen kaltainen puronuoma (liite 2, kohde 9) on esitelty tarkemmin liito-oravaesiintymien kohdalla (7.4.12) sekä metsälain mukaisten tärkeiden elinympäristöjen kohdalla (5.3.2). Puro sijaitsee jyrkkäreunaisen laakson pohjalla hevostilan ja peltoaukean välissä. Pääpuulajeina laaksossa on koivu ja haapa. Uoma on luonnontilaisen kaltainen etenkin kohteen itäosassa, missä puro laskee laaksoon. Puron alkulähteillä Mäyrään pelto-alueella on myös kaksi lähdetä, joiden luonnontilaa on kuitenkin muutettu.

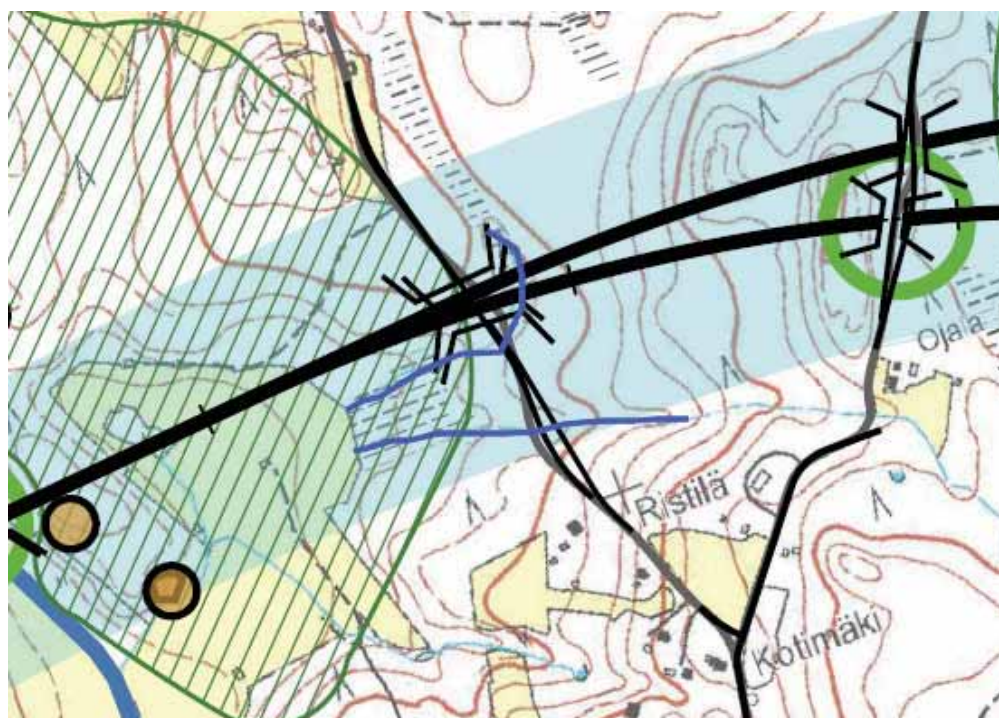
Suositukset: VE 1 ei todennäköisesti vaikuta uoman luonnontilaan, sillä linjaus pyritään tekemään kohteen eteläpuolelle. Tien kuivatusta suunniteltaessa tulee kuitenkin huomioida uoman luonnontilaisuus ja pyrkiä säilyttämään uoma entisellään. Mikäli uomaan joudutaan puuttumaan on todennäköisesti haettava vesilain mukainen lupa.

Kuva 4. Palkon purolaakson itäosaa, josta puro laskee laaksoon

5.3.3 Kotimäen ja Ristilän alueen metsänorojen uomat VE 3a, 3b

Kotimäen ja Ristilän alueella Hämeenkyrössä virtaa linjauksien 3a ja 3b tun-tumassa 3 puroa (kuva 5, liite 2, kohde 10), jotka pääosin ovat perattuja, mutta joiden uoma vaikuttaa osin luonnontilaiselta. Luonnontilaisimmat osat ovat aivan pellon ja ojien liittymäkohdassa uomien länsipäässä ja tien länsi-puolella. Ojien välissä on rehevää kosteikkokasvillisuutta, jossa kasvaa suu-ria saniaisia, mm. isoalvejuurta ja metsäalvejuurta.

Kuva 5. Kotimäen ja Ristilän puronuomat

Suositukset: Uomien sen hetkinen luonnontilaisuus tulisi selvittää uudelleen ennen hankkeen toteuttamista, mikäli vaihdot 3a tai 3b valitaan. Luonnonti-laisten osien uomien muuttamista tulisi välttää myös kuivatusta suunnitelta-essa.

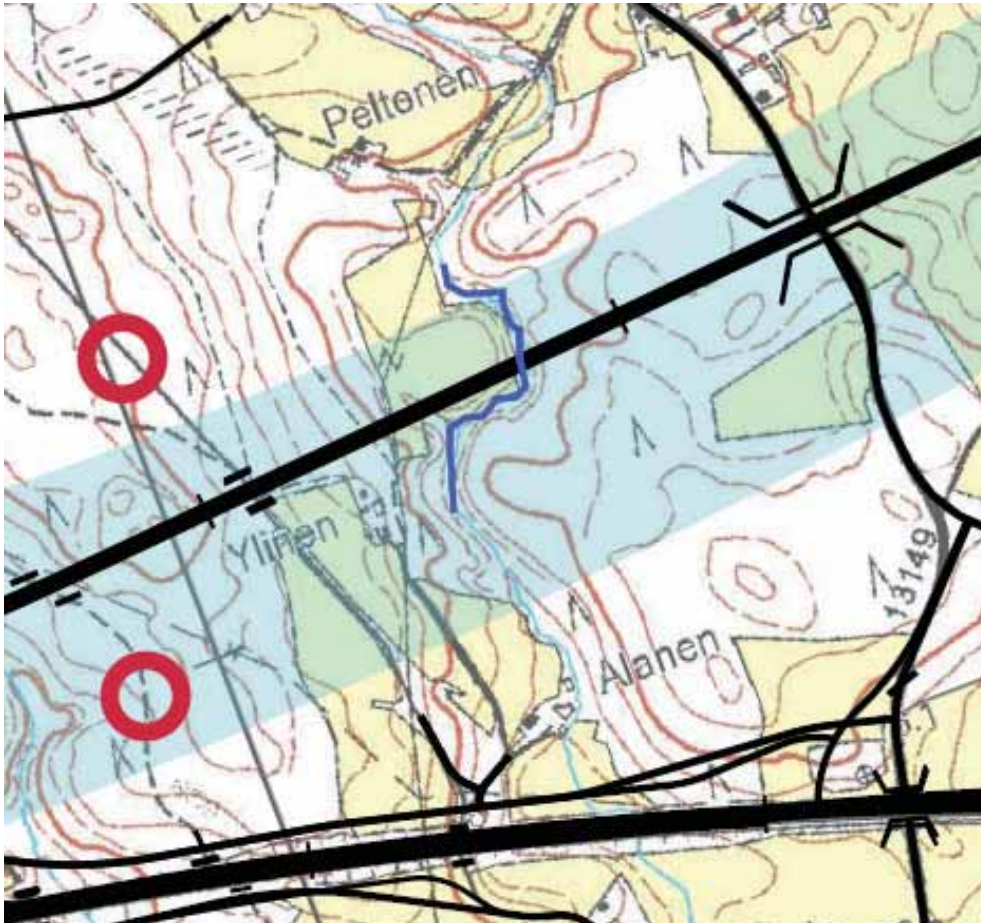
5.3.4 Ojalan koillispuolinen puronuoma, VE 3a ja 3b

Ojalan tilan koillispuolella virtaa puro, jonka uoma on kivikkoinen ja luonnon-tilaisen kaltainen (liite 2, kohde 11). Puro virtaa melko jyrkässä kulmassa hy-vin säilyneen järeäpuustoisien purolehdon läpi.

Suositukset: Vaihtoehdot 3a ja 3b kulkevat läheltä uomaa ja saattavat muuttaa sen luonnontilaa. Linjaukset tulisi tehdä mahdollisimman kauas täs-tä puronuomasta, jotta sen luonnontilaisuus säilyisi. Mikäli luonnontilaan puututaan, on muutokseen haettava vesilain mukainen lupa.

5.3.5 Alasen tilan pohjoispuolinen puronuoma, VE 3a ja 3b

Alasen ja Peltosen tilojen välissä virtaavan puron uoma on mutkitteleva ja vaikuttaa luonnontilaiselta ainakin linjausten 3 a ja 3b alle jäävältä pellon reunassa kulkevalta osuudelta (liite 2, kohde 12). Uoma on kuitenkin pellon vieressä ja pellon kuivatuksen toimimiseksi on uomaa täytynyt joskus perata.

Kuva 6. Alasen ja Peltosen tilojen välissä virtaavaa luonnontilaisen kaltaista puronuomaa linjausten VE 3a ja 3b läheisyydessä

Suosituks: Uoman luonnontilaisuus tulisi vielä tarkistaa lähempänä hankkeen toteutusta. Mikäli uoma todetaan luonnontilaiseksi, tulee hakea vesilain mukainen lupa uoman muuttamiseksi.

5.3.6 Mäyrään peltoalueelta etelään virtaavan puron uoma Ve 3a ja 3b

Kuva 7. Mäyrään peltoalueelta virtaavan puron luonnontilaisen kaltainen uoma

Mäyrään peltoalueelta etelään, kohti nykyistä valtatie 3 linjausta virtaa puro (kuva 7, liite 2, kohde 13), jonka uoma on osin luonnontilainen ja osin perattu. Luonnontilaiset kohdat ovat kivikkoisia. Luonnontilaisen kohdan länsipuolella puusto on osin hakattu suhteellisen lähelle uoman vartta. Uomaa reunstaa varttunut kuusikko.

Kuva 8. Mäyrään peltoalueelta laskevaa luonnontilaisen kaltaista puronuomaa

Suositukset: Uoman luonnontilaisuus tulisi vielä tarkistaa lähempänä hankkeen toteutusta. Mikäli uoma todetaan luonnontilaiseksi, tulee hakea vesilain mukainen lupa uoman muuttamiseksi. Luonnontilaisten osien uomien muuttamista tulisi välttää myös kuivatusta suunniteltaessa.

6 PAIKALLISESTI ARVOKKAAT LUONTOKOhteet

6.1 Yleiskaavan suojeluvaraukset (VE 2, VE 3a ja 3b)

6.1.1 Elovainion osayleiskaavan laajennuksen mukaiset suojeluvaraukset

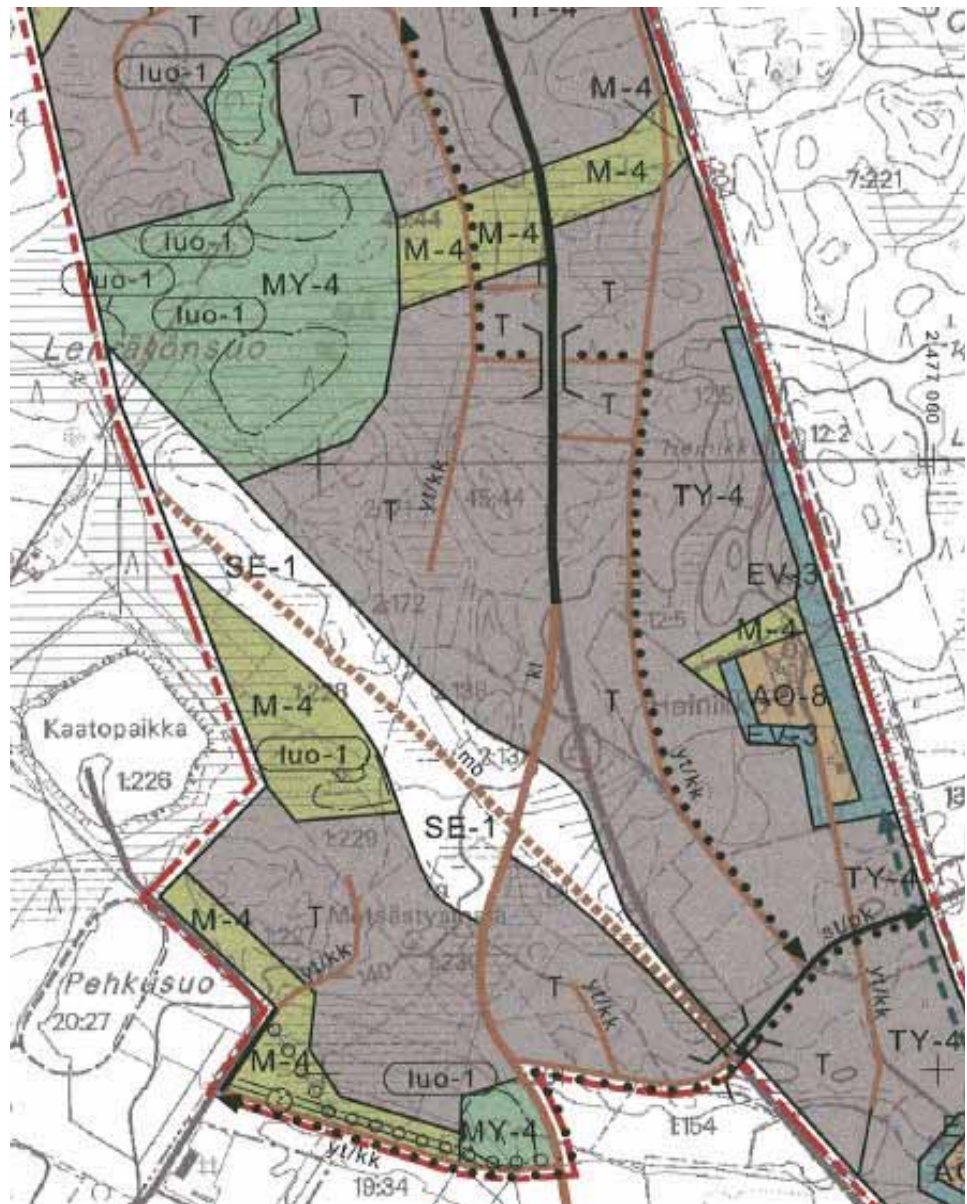
Ylöjärven Elovainion osayleiskaavan laajennuksessa on suojeltu luo-1 merkinnällä **Leivätönsuon ojittamattomat alueet (kuva 6, 1 ja 2)** (liite 2, kohde 14), jotka ovat myös linnuston kannalta tärkeitä elinympäristöjä. Alueet ovat pääosin vähäpuustoista tupasvillarämettä, jolla on pystyssä myös keloja. Alueet voidaan luokitella myös metsälainmukaisiksi erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi. Nämä kohteet jäävät vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b pohjoispuolelle.

Linjausten 2, 3a ja 3b pohjoispuolella on lisäksi luo-1 –merkinnällä suojeltu **luhtainen korpi**, joka on myös metsälainmukainen tärkeä elinympäristö (kuva 6, 3) (liite 2, kohde 15) joka jää jo kauas linjauksista ja johon tiehankkeella ei ole todennäköisiä vaikutuksia.

Suosituks: Kohteiden luontoarvojen säilymisen kannalta on olennaista säilyttää alueiden vesitasapaino.

Lisäksi luo- 1 -merkinnällä on merkitty vanhan kaatopaikan itäpuolinen **Työ-
ränojan rehevä puronvarsilehto (kuva 6, 4)** (liite 2, kohde 16), jonka ympäristössä on tehty havaintoja liito-oravasta. Puron varrella kasvaa suursaniaisia, alvejuurta ja hiirenporrasta sekä punaherukkaa ja sudenmarjaa. Sekä luonnontilaisen kaltainen **lähteinen lehtokorpi (kuva 6, 5)** (liite 2, kohde 17) aivan kaava-alueen eteläkärjessä. Rajauksen sisälle sijoittuu lähde ja siitä virtaavan puron varsi, joka on kasvillisuudeltaan rehevä. Puron varressa kasvaa mm. puna- ja mustaherukkaa rentukkaa, mesiangervoa, lehtovirmajuurta, tesmaa ja purolitukkaa. Puusto on haapaa kuivua ja tuomea. Alueella on havaittu myös liito-oravaa. Kohteet ovat myös metsälainmukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

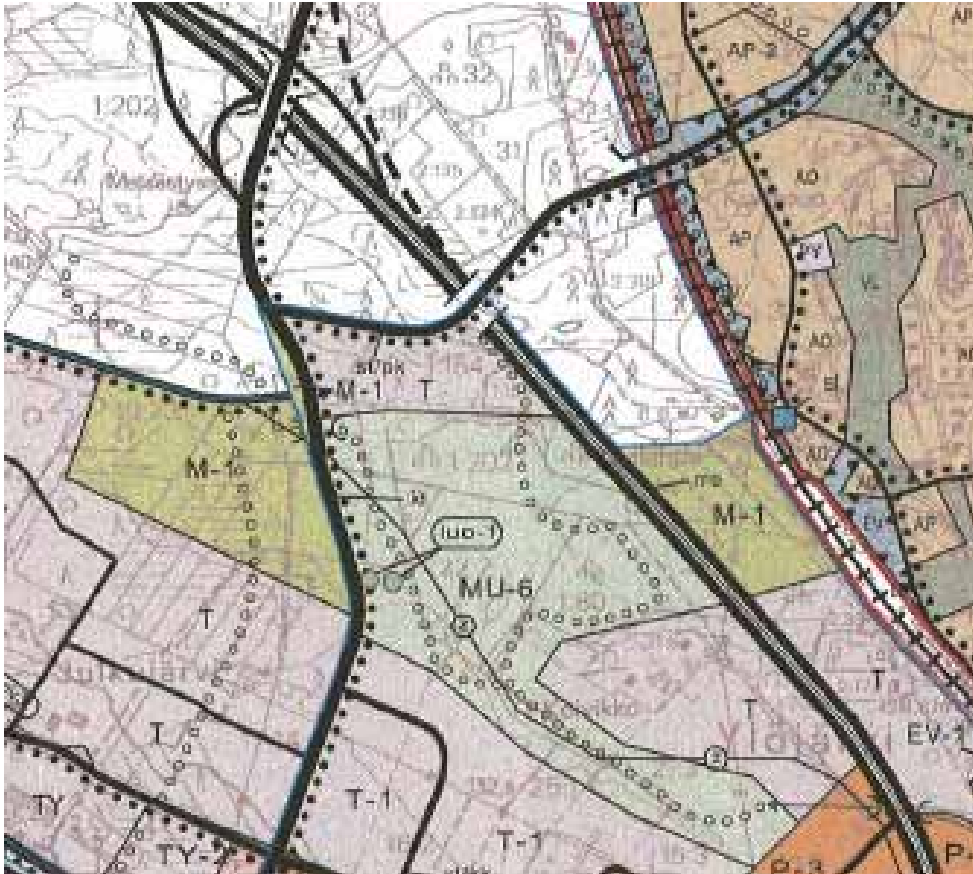
Suosituks: Vaihtoehtoihin 2, 3a ja 3b liittyvä liittymätie kulkee läheltä kohteita. Kohteiden luonnonarvojen säilymisen kannalta on olennaista suunnitella tien kuivatus ja toteuttaa rakentaminen niin, että kohteiden vesitasapaino ei muutu. Liito-oravan esiintyminen alueella tulee myös huomioida tiesuunnittelussa. Esiintymät saattavat siirtyä ennen tien toteutusta.

Kuva 9. Elovainion osayleiskaavan laajennuksessa luo-1 -merkityt alueet

6.1.2 Muut yleiskaavan mukaiset luonnonsuojeluvaraukset

Ylöjärven yleiskaavassa on lisäksi merkitty luo-1 merkinnällä kaksi pientä kohdetta, joista itäisempi on luonnontilaisen kaltainen lähde ja länsipuolinen pieni puronvarsi. Puronvarren luonnontila ja luontoarvot ovat muuttuneet ympäröivän rakentamisen johdosta.

Kuva 10. Ylöjärven yleiskaavassa merkinnällä luo-1 merkitty lähde ja puronvarsi VE 2, 3a ja 3B yhteyteen kuuluvan yhteystien varrelle.

Suosituks: Kohteet tulisi kiertää liittymätietä suunniteltaessa. Kohteiden sen hetkinen tila on hyvä tarkistaa ennen hankkeen toteutusta.

Yleiskaavoissa on suojeltu SL-1 -merkinnällä myös Pinsiönkankaan ja Pikku-Ahvenusjärven harjujen suojelualueet, sekä Hautalammin ympäristö. Nämä kohteet on käsitelty jo maakuntakaavan kohteiden yhteydessä kohdassa.

6.2 Metsälain mukaiset kohteet

Seuraavassa esitellään metsälain mukaiset kohteet. Edellisessä kappaleessa esiteltyjä, kaavassa suojeltuja alueita ei enää käydä läpi, vaikka ne ovat myös metsälain mukaisia kohteita.

6.2.1 Sasi-Palkon lähteikköalue (VE 1)

Sasin lähdealue on esitelty jo vesilain mukaisten kohteiden yhteydessä (5.3) (liite 2, kohde 9). Puronvarsilehdossa kasvaa järeää kuusikkoa ja norojen ja lähteiden painanteissa myös eri-ikäisiä lehtipuita. Kasvillisuus on luhtaista, rehevää korpea ja puroluhtaa. Alueella on runsaasti lahoppua ja useita pötkelöitä, joiden rungoilla kasvaa runsaasti kääpiä. Lähteikössä on useita tihkupintoja ja joissa kasvaa runsaslajistoinen lehtisammalkasvusto. Alue on myös liito-oravan elinympäristö (7.4.11), sekä vesilain mukainen kohde (5.3.1).

Kuva 11. Palkon lähteikköaluetta ympäröivässä metsässä on komeita pötkelöitä, joilla kasvaa kääpiä.

Suositukset: VE 1 tulee muuttamaan lähdealueen tilaa. Vanha linjaus kulkee jo nyt lähdealueen läpi, joten luonnontila on kuitenkin osin jo muutettu. Kasvillisuuden ja luonnontilan säilymisen kannalta olennaisinta on pyrkiä säilyttämään alueen vesitasapaino mahdollisimman luonnontilaisena.

6.2.2 Ojalan koillispuolinen puronuoma ja purolehto VE 3a ja 3b

Luonnontilaisen puronuoman laitteet ovat metsälain mukaisia tärkeitä elinympäristöjä (liite 2, kohde 11). Purolaaksossa kasvaa suuria lehtipuita, mm. haapaa, koivua, tervaleppää ja purolaakson reunoilla varttunutta kuusikkoa. Kenttäkerroksessa kasvaa mm. punaherukkaa, iso- ja metsäalvejuurta sekä hiirenporrasta. Puronuoman ympäristö on metsälain tarkoittama tärkeä elinympäristö. Puusto puronuoman varrella ja ympäristössä on liito-oravalle soveltuvaa. Alueella kasvaa järeitä haapoja ja alueella on myös suuria keloja, muutamia kolopuita (haapoja) ja liito-oravalle soveltuvia pönttöjä. Lisäksi alueella havaittiin runsaasti merkkejä kanalinnuista (ulosteita ja makuujälkiä). Liito-oravan papanoita ei havaittu vuonna 2009. Alue on esitelty myös luonnontilaisten puronuomien yhteydessä (5.3.4).

Suosituksset: VE 3a ja 3b tulisi linjata mahdollisimman paljon kohteen eteläpuolelle. Kasvillisuuden ja luonnontilan säilymisen kannalta olennaisinta on pyrkiä säilyttämään alueen vesitasapaino ja uoman laitteet mahdollisimman luonnontilaisena ja säilyttämään alueen vanha puusto.

6.2.3 Palkon purolaakso (VE1)

Kohde on esitelty jo luonnontilaisen kaltaisten puronuomien yhteydessä kohdassa 5.3.2 ja liito-orava kohteiden yhteydessä kohdassa 7.4.12, liite 2, kohde 9). Pää puulajeina lehdossa on haapa ja koivuja alueen puusto on pääosin nuorta lehtipuuta, mutta joukossa kasvaa myös varttuneempaa puustoa. Myös lahoppuuta kohteessa on suhteellisen runsaasti. Alueella kasvaa myös muutamia suurehkoja kuusia, sekä kolopökökelöitä sekä järeitä haapoja. Haavoilla kasvaa haavan arinakääpää. kenttäkerroksessa kasvaa suursaniaisia: metsäalvejuurta, isoalvejuurta sekä punaherukkaa, vadelmaa ja mm. kevätlinnunsilmää.

Suosituksset: VE1 uusi linjaus tulisi linjata mahdollisimman paljon kohteen eteläpuolelle. Kasvillisuuden ja luonnontilan säilymisen kannalta olennaisinta on pyrkiä säilyttämään alueen vesitasapaino ja uoman laitteet mahdollisimman luonnontilaisena ja säilyttämään alueen vanha puusto. Suosituksia

6.2.4 Kivikot ja louhikot (VE 2, 3b)

Selvitysalueella, lähinnä vaihtoehtojen 2 ja 3b varsilla on useita kivikoita ja louhikoita, jotka ovat metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä (liite 2, kohde 18). Jäkäläiset louhikot sijaitsevat pääosin nuorten mäntyvaltaisten talousmetsien keskellä, eikä niiltä havaittu uhanalaisia kasvilajeja.

Kuva 12. Selvitysalueella sijaitsee useita jäkäläisiä louhikoita.

6.2.5 Kukunvuori (VE 3a)

Kukunvuoren kalliot (liite 2, kohde 19) ovat metsälain mukainen erityisen tärkeä elinympäristö. Kallion itäpuolen alusmetsät on hakattu ja ne kasvavat nuorta taimikkoa. Eteläpuolella kasvaa iäkästä kuusimetsää. Rinteiden kasvillisuus on karua esim. palleroporonjäkälää, puolukkaa, kevätpiippoa ja mustikkaa. Erityisiä paahdeympäristöjä ja vaativia kasvilajeja kalliolla ei havaittu. Kallion laella on paikallisten lintuharrastajien pystyttämä lintutorni ja kallion itäpuolta kulkee Pirkan uran retkeilyreitti. Alueella on myös virkistyskäyttöarvoa.

Kuva 13. Kukunvuorella on lintutorni

6.3 Muut paikallisesti arvokkaat luontokohteet

6.3.1 Rokkakoskenjoen puronvarsikosteikot ja niityt

Rokkakoskenjoen rannoilla, etenkin sen itärannalla, kulkee kaistale kosteaa rantaniittyä (liite 2, kohde 20). Länsirannalla rantakasvillisuusvyöhyke on pääosin vain muutamien metrien levyinen. Itärannalla niityn kasvillisuutta hallitsee mesiangervo. Lisäksi alueella kasvaa mm. maitohorsmaa, rantalpia, vesisaraa, koiranputkea, kurjenjalkaa, kurjenpolvea, karhunputkea, nokkosta, rantakukkaa ja rantamataraa, niityleinikkiä. Kasvillisuusvyöhyke on leveimmillään linjausten 3a ja 3b pohjoispuolella (kuva 14). Linjauksen kohdalla vyöhyke on kapeampi (kuva 15). Rokkakosken rannoilta on havaittu rantanätkelmää, joka uusimman uhanalaisluokituksen mukaan ei ole kuitenkaan paikallisesti uhanalainen vyöhykkeellä 2a. Vuoden 2009 maastokäynnillä ei havaittu rantanätkelmää maastokäytävällä eikä sen välittömässä läheisyydessä.

Lisäksi kosteikossa voi olla harvinaista vesiperhoslajistoa, sillä Rokkakoskelta on havaittu monipuolista vesiperhoslajistoa. Lähinnä harvinaisuudet, joita koskella on, on havaittu Rokkakosken yläjuoksun koskialueella, useiden kilometrien etäisyydellä linjauksista 3a ja 3b pohjoiseen.

Kuva 14. Rokkakoskenjoen varren kosteikkoa

6.3.2 Rokkakoskenjoki (VE1, VE 3a ja 3b)

Rokkakoskenjoki (liite 2, kohde 21) voidaan arvioida paikallisesti tärkeäksi pienvedeksi, sillä vesistön tila vaikuttaa olennaisesti Sarkkilanjärven Natura-alueeseen. Lisäksi vesistön varrella on tärkeitä elinympäristöjä (kosteikot, rantaluhdat) ja vesistöstä on riippuvaisia useat uhanalaiset eläimet, kuten saukko, sekä vesistössä tavattava jatulinvesiperhonen (*Semblis phalaenoides*), joka on paikallisesti harvinainen.

Kuva 15. Rokkakosken vartta.

6.3.3 Rokkakosken varren rantaluhdat

Rokkakoskenjoen varressa on puroluhtaa, jonka pääpuulajina on koivu (liite 2, kohde 22). Kenttäkerroksen kasvillisuus muodostaa rantaluhdille tyypillisiä mättäitä. Kenttäkerroksessa kasvaa suursammalia: metsä- ja isoalvejuurta. Luhdat ovat eläimille tärkeitä ruokailualueita.

Kuva 16. Rokkakosken varren rantaluhtaa.

7 LIITO-ORAVASELVITYS

Liito-orava (*Pteromys volans*, VU) on taigalaji, joka elää Suomessa esiintymisalueensa länsireunalla. Vuoden 2006 selvityksen mukaan (Hanski ym. 2006). Liito-oravan nykyinen kanta Suomessa on n. 143 000 naarasta ja levinneisyyden painopiste on eteläisessä osassa maata. Tärkein syy liito-oravan vähenemiseen on sopivien varttuneiden kuusisekametsien hakkuut ja liito-oravalle sopivan metsäpinta-alan väheneminen.

7.1 Uhanalaisuus

Suomen eliölajiston viimeisimmässä uhanalaisuustarkastelussa (2000) liito-orava on luokiteltu vaarantuneeksi lajiksi (VU); liito-oravan kohdalla luokitus perustuu kannan taantumiseen. Laji on luontodirektiivin liitteissä II ja IV(a) mainittu laji¹. Luonnonsuojelulain 49§:ssä todetaan lisäksi, että luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2004 antaman ohjeen mukaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuut ja paikalla olevat muut sen edellä mainittuihin tarkoituksiin käyttämät puut sekä niiden välittömässä läheisyydessä olevat suojaa ja ravintoa tarjoavat puut.

7.2 Elinympäristö

Liito-orava suosii varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, mutta tulee toimeen nuoremmissakin metsissä, joissa on riittävästi lehtipuita ravintokohteiksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Luontaisessa elinympäristössä kasvaa järeitä haapoja sekä kuusia, leppää ja koivua. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevanikäistä ja puusto muodostaa useita latvuseroksia. Liito-oravan reviirit ovat usein kallioiden juurilla, pienvesien varsilla ja rinteissä. Vanhojen sekametsien puuttuessa liito-orava suosii peltojen reunametsiä, vesistöjen rantametsiä ja pihametsiä. Liito-oravan pääravintopuu on leppä, mutta myös koivu ja raita kelpaavat ravinnoksi. Liito-orava pesii mielellään tikan tekemässä haavankolossa, oravan tekemässä kuusen risupesässä tai pöntössä. Liito-orava käyttää keskimäärin 3-8 pesäpaikkaa. Aikuisen liito-oravanaaraan elinpiiri on kooltaan yleensä 4-10 hehtaaria, koiraan keskimäärin 60 hehtaaria. Yhden uroksen elinpiirissä voi olla useita naaraiden elinpiirejä. Reviirillä on usein 1-3 ydinaluetta, jotka saattavat olla 100–200 metrin päässä toisistaan; näillä ydinalueilla liito-oravat ruokailevat ja pääasiassa oleskelevatkin. Ydinalueet ovat usein haapa- ja leppävaltaisia reheviä lehtolaikkuja, joilla on sekä ravinto- että kolopuita ja myös sopivaa suojapuustoa näiden välillä. Liito-oravan ydinalueet ovat kokonaisuudessaan luonnonsuojelulain tarkoittamia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Liito-orava liittää ihopoimunsa varassa puusta toiseen ja pystyy liitämään n. 40–50 metriä leveiden aukkojen yli, riippuen puuston korkeudesta. Yli 50

¹ Liite II: yhteisön tärkeinä pitämät eläin ja kasvilajit, joiden suojelemiseksi on osoittava erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000-verkosto) ja Liite IV: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua; lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen kiellettyä.

metriä leveät aukeat alkavat muodostaa esteitä liito-oravan liikkumiselle. Maassa laji on kömpelö.

Liito-oravan elinmahdollisuuksia turvaamisessa on tärkeää pesäpaikkojen ja ravintopuiden säilyttämisen lisäksi huomioida lajille soveltuvat biotoopit sekä kulkureitit niin, että ne muodostavat yhtenäisen verkoston. Populaation eri yksilöiden elinpiirit eivät saa joutua eristyksiin ja poikasille tulee taata reitit uusille elinpiireille.

7.3 Inventointimenetelmä

Liito-oravan esiintymistä tutkitulla alueella inventoitiin etsimällä lajin ruokailu- ja pesimäpaikoiksi sopivien puiden ja puuryhmien alta liito-oravan papanoita. Erityisen tarkasti tarkistettiin kolopuiden, metsikön suurempien kuusten sekä isojen haapojen tyvet. Papanoita kertyy yleensä eniten talven aikana käytettyjen kolopuiden alle. Liito-oravan käyttämän kolopuun alla ei kuitenkaan ole aina havaittavissa jätöksiä, ja pesäpaikan lisäksi papanoita voi löytyä myös ruokailupaikkojen alla.

Menetelmällä ei ole mahdollista saada selville liito-oravien tarkkoja yksilömääriä, mutta sen avulla voidaan varmistaa liito-oravan esiintyminen kyseisellä metsäalueella: keväällä ja alkukesästä löytyvät papanat ovat merkkejä mahdollisesta pesinnästä tai tärkeästä ruokailualueesta.

Maastokäynnit kohdennetaan etenkin lehtomaisiin kuusimetsiin sekä kuusivaltaisiin sekametsiin, jokien ja purojen varsille, soiden ja kivennäismaiden vaihettumisvyöhykkeeseen sekä pellonreunusmetsiin.

Maastokäynnit kohteeseen tehtiin huhtikuussa 2009. Liito-oravaselvitykset tulee tehdä keväällä maaliskuu-toukokuussa lumien sulettua, kun lumen alta paljastuneet papanat näkyvät hyvin. Selvitettävältä alueelta tarkastettiin haaparyhmät, nuoret haavikot sekä järeät, ympäristöä kookkaammat ja tyveltä oksattomat kuuset sekä kolopuut. Koska selvitysalue oli laaja, selvitykset kohdennettiin karttatarkastelujen ja vuoden 2008 maastokäyntien perusteella potentiaalisimmille alueille eli etenkin lehtomaisiin kuusimetsiin sekä kuusivaltaisiin sekametsiin, jokien ja purojen varsille, soiden ja kivennäismaiden vaihettumisvyöhykkeeseen sekä pellonreunusmetsiin ja kohteisiin, joissa oli aikaisempia havaintoja liito-oravan esiintymisestä.

Papanahavainnot tallennettiin GPS-paikantimella ja samalla merkittiin ylös, onko kyseessä liito-oravan ruokailuun ja levähtämiseen käyttämä puu, pesäpuu vai onko papanahavainto liito-oravan kulkureitin varrella.

7.4 Liito-oravaesiintymät ja potentiaaliset alueet maastokäytävillä ja niiden läheisyydessä

Seuraavassa esitellään liito-oravaesiintymät suunnittelualueella. Selvityksessä käydään läpi myös puuston ja esim. puron läheisyyden perusteella potentiaalisiksi liito-oravabiotoopeiksi arvioidut kohteet. Lisäksi käsitellään alueet, joista on tietoja vanhoista liito-oravahavainnoista ja jotka on siten tulokittavissa potentiaalisiksi esiintymisalueiksi, vaikka vuoden 2009 selvityksis-

sä näistä ei havaintoja tehtykään. Esiintymät käydään läpi Ylöjärven suunnasta kohti Hämeenkyröä eli idästä länteen.

7.4.1 Rautatienvarren esiintymät (liite 3, kohde 1)

Radan varressa, jossa on kasvanut kuusivaltaista, liito-oravalle soveltuvaa varttunutta metsää, jossa aikaisemmin on havaittu kaksi liito-oravan esiintymispaikkaa (Uppstu & Kalkko 2005), todettiin tässä selvityksessä liito-oravalle soveltuviksi. Myöhemmissä selvityksissä (2006, 2007) kuten vuoden 2009 selvityksessä ei kohteissa havaittu jälkiä liito-oravasta. Vuoden 2007 liito-oravaselvityksessä (Keskitalo 2007) alueet arvioitiin uudelleen ja todettiin liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikoiksi sopimattomiksi. Alueet eivät todennäköisesti ole soveltuvia liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikoiksi, koska niissä ei ole kolopuita, eikä juuri edes soveltuvia ravintopuita. Tämä todettiin jo vuoden 2007 liito-orava selvityksessä, eikä alueita ole siksi huomioitu alueen kaavoituksessakaan. Koska kohteesta on aikaisempia havaintoja, on esiintymä kuitenkin käsitelty tässä ja esitetty myös vaikutusarvointikartassa.

7.4.2 Kolsopin alueen liito-oravaesiintymät (liite 3, kohde 2)(VE2, VE3a, VE3b)

Elovainion pohjoispuolen peltoalueen reunamien kuusikosta on aikaisempia liito-oravahavaintoja kesältä 2005 (kaksi papanapuuta) ja syksyltä 2007 (kaksi papanapuuta). Alueella ei ole kuitenkaan havaittu pesäpuuksi sopivaa tarpeeksi jyhkeää kolohaapaa. Vuoden 2009 selvityksissä ei alueella havaittu merkkejä liito-oravasta.

Aikaisempia havaintoja on myös Tiikonojan varrella sijaitsevasta lehtokuusikosta. Nämä jäljet on tulkittu nuorten yksilöiden jättämiksi, kun ne etsivät soveltuvia reviierejä. Lehtokuusikko on liito-oravalle soveltuva elinympäristö, mutta kokohaapoja ei alueella ole. Tiikonojan reunalla on kuitenkin kolopuu, vanha tervaleppä, jonka suurikokoinen suuaukko ja turvaton sijainti tekevät siitä heikon pesäpuun liito-oravalle. Vuoden 2009 selvityksessä ei havaittu merkkejä liito-oravasta tällä alueella.

Kolsopin betonijätteen käsittelylaitoksen YVA:n yhteydessä tehdyssä liito-oravaselvityksessä havaittiin edellisen havainnon läheisyydestä, sen pohjoispuolelta liito-oravan reviiiri Kolsopin hankealueen koillispuolella. Alueella havaittiin liito-oravan jätöksiä yhdeksän kuusen tyveltä. Esiintymän pohjoispuolella on tiheä kuusikko, ja etelässä se rajautuu lehtipuustoiseen vanhaan peltoon. Lännessä ja idässä on harvaa mänty- ja lehtipuuvalltaista metsää. Elinympäristö on liito-oravalle soveltuvaa sekametsää ja lehtoa, jossa valtaapu on kuusi. Kuusen seassa kasvaa eri-ikäistä lehtipuuta, myös järeitä haapoja. Kolohaapaa ei havaittu, mutta alueen kahdessa kuusessa epäiltiin olevan liito-oravan risupesä. Myös vuoden 2009 selvityksessä kuusten alta havaittiin runsaasti papanoita, joten liito-oravan reviiiri alueella on säilynyt.

Suositukset: Liito-oravan liikkuminen alueelta luoteeseen yli linjauksen tulisi turvata jättämällä tien varteen soveltuvia liikkumispuita. Alue jää suhteellisen eristyksiin, vaikka kaavassa on pyritty turvaamaan esiintymä luo-1 -

merkinnällä. Tien toteutusvaiheessa voi olla tarvetta tarkentaa liittymätien sijaintia liito-oravan sen hetkisen esiintymisen mukaan.

7.4.3 Vanhan kaatopaikan pohjoispuoli (liite 3, kohde 3) (VE 2, VE 3a, VE 3b)

Vanhan kaatopaikan pohjoispuolella on liito-oravan lisääntymis- ja levähdys-alue. Alue on mäenrinteessä, ja alueella on ainakin yksi kolopuu, joka sijaitsee mäen harjalla reviiirin pohjoiskärjessä, Leivätönsuon eteläpuolella. Metsä on kuusivaltaista, mutta kallioilla kasvaa männikköä. Papanahavainnointia tehtiin vuonna 2009 laajalta alueelta kuusivaltaisessa rinteessä. Alue on tulkittavissa liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikaksi. Alueen liito-oravista on havainnointia myös ympäristökeskuksen UHEX-tietokannassa vuodelta 2006 (Marko Schrader, Ympäristökeskus)

Alueella on tehty liito-oravakartoituksia myös kunnan toimesta huhtikuussa 2009 ja alue on käsitelty Metsäkylän osayleiskaavan liito-oravaselvityksessä 2009.

Suosituks: Liito-oravan liikkuminen alueelta luoteeseen yli linjauksen tulisi turvata jättämällä tien varteen soveltuvia liikkumispuita. Alue jää suhteellisen eristyksiin, vaikka kaavassa on pyritty turvaamaan esiintymä luo-1 -merkinnällä. Tien toteutusvaiheessa voi olla tarvetta tarkentaa liittymätien sijaintia liito-oravan sen hetkisen esiintymisen mukaan.

7.4.4 Työlänojan puronvarsi (liite 3, kohde 4) VE2, VE3a ja VE3b

Työlänojan puronvarsilehdossa havaittiin vuonna 2009 runsaasti merkkejä liito-oravasta. Papanoita oli usean haavan juurella puronvarsilehdossa. Lehtoalueella kasvaa useita järeitä haapoja sekä kuusia. Lehto järeine haapoineen on liito-oravalle erityisen soveltuva elinympäristö, koska liito-orava suosii puronvarsia. Puronvarressa on tehty havainnointia liito-oravasta myös vuoden 2006 liito-oravaselvityksessä, jossa myös havaittiin liito-oravan papanoita useiden haapojen tyviltä. Kolopuuta ei kohteessa havaittu, mutta kolopuun esiintymistä ei voida myöskään sulkea pois. Usean haavan tyveltä löydettiin satoja papanoita, joten alue on liito-oravalle merkityksellinen ja tulkittavissa levähdys- ja lisääntymispaikaksi.

Suosituks: Liito-oravan liikkuminen tien eteläpuolelta yli vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b linjausten tulisi turvata tälle tärkeälle esiintymisalueelle jättämällä tien varteen soveltuvia liikkumispuita. Yhteydet kaatopaikan pohjoispuolen suuntaan tulisi säilyttää esim. esiintymän pohjoispuolella Työlänojan haaraa myöten ja Työlänojan varteen jätettävän puuston avulla.

Kuva 17. Papanoita haavan rungolla Työlänojan purolaaksossa

7.4.5 Työlänojan eteläpuolinen metsäalue (liite 3, kohde 5) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)

Työlänojan eteläpuolella on tehty aikaisempia havaintoja liito-oravasta Leiväntönsuon itäpuolella sijaitsevasta sekametsästä (Uppstu & Kalkko 2005). Havaintoja on nauhamaisesti kohti Työlänojan esiintymää. Kevään 2009 selvitysten aikaan kyseinen metsä oli avohakattu, mutta liito-oraville on säilynyt mahdollinen siirtymäreitti pitkin Työlänojan sivuhaaraa. Tämän pienen puron varrella kasvaa suuria haapoja, joiden juurelta ei kuitenkaan havaittu merkkejä liito-oravasta vuonna 2009. Aikaisemmat havainnot ovat luultavasti olleet liito-oravan kulkumerkkejä. Sekametsän länsipuolinen kuusikko, jonka eteläpuolella on tehty havaintoja liito-oravasta, on pääosin myös avohakattu. Avohakkuun eteläpuolella sijaitsee kuitenkin yhä pieni alue liito-oravalle soveltuvaa järeää pellonreunakuusikkoa, jonka seassa kasvaa lehtipuita ja haapoja. Kolopuuta ei alueelta tavattu, eikä myöskään papanahavaintoja vuonna 2009, joten alue ei ole tulkittavissa liito-oravan levähdys- tai lisääntymispaikaksi.

Suositukset: Työlänojan haaran puusto tulisi säilyttää liito-oravan kulkureitinä.

7.4.6 Tilan Seppola pohjoispuoli (liite 3, kohde 6) (VE 2, VE 3a ja VE 3b)

Alueella sijaitsee kolohaapa, jonka alta on vuonna 2007 tehty papanahavainto. Vuonna 2009 alueella saattoi olla liito-oravan pesintä risupesässä, sillä kolopuun läheisyydessä oli satoja papanoita kolmen kuusen juurella. Kuuset sijaitsivat pellon kulman kohdalla. Alueen puusto on liito-oravalle soveltuvaa

biotooppia eli pesä- ja suojapuiksi soveltuvia kuusia kasvavaa sekametsää, joten kohde luokitellaan lisääntymis- ja levähdysalueeksi.

Suosituks: Kohteen yhteydet Ison Työläjärven ja Työlänojan esiintymiin tulisi säilyttää.

7.4.7 Ison Työläjärven koillisosan esiintymä (liite 3, kohde 7)

Ison Työläjärven esiintymästä on ympäristökeskuksella tietoja jo vuodelta 2002 ja ympäristökeskus on tehnyt esiintymästä myös rajauksen. Esiintymä sijaitsee loivassa pellonreunusrinteessä, jossa kasvaa järeitä kuusia. Kuusten seassa on myös koivuja. Kahden kuusen juurella havaittiin n. 100 papanaa ja kuusikon laidalla on ravintopuiksi kelpaava haaparyhmä, joista ei papanhavaintoja kuitenkaan tehty. Liito-oravan kulkureittimerkkejä havaittiin metsäautotien vierestä vanhasta rajauksesta pohjoiseen sijaitsevien koivun ja haavan, sekä järeän kuusen alta (kymmeniä papanoita). Ja lisäksi liito-oravalla on ilmeisesti ruokailualue näistä havainnoista itään syvemmillä metsässä, jossa havaittiin muutamien haapojen ja koivujen tyvillä kymmeniä papanoita. Esiintymältä ei löydetty 2009 selvää pesäpuuta, mutta koska alue on yhä selvästi liito-oravien käytössä ja alueelta on havaintoja liito-oravasta usealta vuodelta, on alue tulkittavissa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi.

Suosituks: Alueen pääkulkuyhteydet suuntautuvat esiintymästä kaakkoon talojen ja Isosuon välistä metsäkaistaletta pitkin ja tämä kulkuyhteys tulisi säilyttää. Koilliseen kulkuyhteyden katkaisee tällä hetkellä avohakkuu, mutta kulkureitti saattaa kulkea myös pohjoiseen yli suunniteltujen vaihtoehtojen 2, 3a ja 3b. Tämä reitti tulee säilyttää esim. tienvarteen jätettävän puuston muodostaman kulkureitin avulla.

7.4.8 Mansikkamäen esiintymä (liite 4, kohde 8) (VE 3a, VE 3b)

Mansikkamäen ja Pentinmaan alueen asukkaiden mukaan liito-oravia on esiintynyt alueella useiden vuosien ajan ja ne liikkuvat alueella laajasti. Alueella on liito-oravalle soveltuvia pellonreunushaavikoita ja vanhoja kuusimetsiä.

Vuonna 2009 tehdyssä selvityksessä liito-oravista havaittiin merkkejä Mansikkamäen peltoalueen luoteiskulmassa pellonreunushaavikossa. Yhdeksän haavan alla havaittiin kymmeniä papanoita, ja yhden järeän haavan alla jopa satoja papanoita. Haavassa ei kuitenkaan havaittu pesäkoloa, mutta kolon olemassa oloa ei voida kokonaan pois sulkea. Papanoita oli satoja myös pellon pohjoispäässä sijaitsevan kuusen alla. Kuusessa saattaa olla risupesä, jota ei kuitenkaan silmämääräisesti havaittu. Alueella on myös liito-oravalle soveltuva pönttö, jonka alta ei kuitenkaan havaittu papanoita. Alue on luokiteltavissa liito-oravan lisääntymis- tai levähdysalueeksi.

Liito-oravalle hyvin soveltuvaa biotooppia on koko matkalla pellon länsireunalla. Pellon reunassa on sekä nuoria, että vanhoja järeitä haapoja ja haavikon länsipuolella iäkästä kuusikkoa. Lisäksi alueen pohjoispäässä on nuorta koivikkoa kasvava lehtomainen kosteikko, joka on liito-oravalle hyvin soveltuvaa ruokailualueetta.

Todennäköiset kulkureitit esiintymältä ovat pohjoiseen kohti Alainenjärven pohjoispään ja sen ympäristön metsäalueita, sekä Mansikkamäen alueen pellonreunaa.

Kuva 18. Liito-oravan papanoita mahdollisen pesäpuun juurella Mansikkamäen alueella

Suosituks: Alueella on laajasti liito-oravalle soveltuvaa biotooppia, joten liito-orava voi liikkua alueella laajasti ja sen esiintymistä alueella tulee seurata. Alue on hyvin soveltuvaa liito-oravabiotooppia, jolta tulee varmistaa kulkuyhteydet vaihtoehdon 3a toteutuessa kohti pohjoista, Alainenjärven potentiaalisia elinalueita ja vaihtoehdon 3b toteutuessa kohti Pentinmaan peltoalueiden länsipuolisia varttuneen kuusimetsän alueita, jotka ovat myös potentiaalisia liito-oravan elinympäristöjä.

7.4.9 Keskisen itäpuolinen havainto hakkuuaukealla (liite 4, kohde 9) (VE 3b)

Mansikkamäen pelto-alueen esiintymän koillispuolella yli Pentinmaantien havaittiin vuoden 2009 liito-oravaselvityksessä keskellä hakkuuaukeaa sijaitsevan järeän haavan alta kymmeniä liito-oravan papanoita. Liito-orava saattaa käyttää hakkuuaukealla sijaitsevaa puuta levähdyspuuna, ylittäessään hakkuuaukeaa ja liikkeessaan Mansikkamäen ja Alainenjärven esiintymien välillä. Hakkuuaukean yli ja sen itäpuolella sijaitsevan peltoalueen pohjoispuolella on yhä liito-oravalle soveltuvaa biotooppia. Alainenjärven pohjoispuolella on tehty hakkuita, mutta soveltuvaa biotooppia, jossa on runsaasti lehtipuuta. Myös haapoja ja kuusia on yhä peltojen reunoilla. Lisäksi metsään on jätetty esimerkiksi pystyyn erittäin suuria yksittäisiä haapoja, joiden juurelta ei kuitenkaan havaittu papanoita vuonna 2009.

Yksinäinen, koloton haapa ei välttämättä ole luokiteltavissa liito-oravan levähdys- tai lisääntymispaikaksi, mutta on tällä hetkellä luultavasti liito-oravalle tärkeä osa liikkumisreittiä Mansikkamäen ja Alainenjärven alueen välillä.

Suositukset: Alueella on paljon liito-oravalle soveltuvaa biotooppia, joten liito-orava voi liikkua alueella laajasti ja sen esiintymistä alueella tulee seurata.

7.4.10 Alainenjärven ympäristö (liite 4, kohde 10) (VE 3b)

Alainenjärven eteläpuolisesta purolehdosta ei ole havaintoja ympäristökeskuksen tietokannasta eikä alueella ole tehty aikaisempia luontoselvityksiä, mutta liito-oravan esiintymisestä on maininta Hämeenkyrön arvokkaat luontokohteet -julkaisussa (Laurinoli 1994). Vuonna 2009 tehdyssä selvityksessä ei löydetty jälkiä liito-oravasta Alainenjärven eteläpuolisilta metsäalueilta. Paikallisten ihmisten havaintojen mukaan liito-oravaa esiintyy kuitenkin pohjoisemmassa, Alainenjärven itäpuolen ja länsipuolen vanhojen metsien alueella.

Alainenjärven purolehdon länsipuolen metsiä on voimakkaasti hakattu, mutta peltojen reunoilla on nuorehkoja haavikoita sekä pystyyn jätettyjä hyvin järeitä haapoja, sekä kuusikkolaikkuja, joten alue on yhä liito-oravalle suhteellisen soveltuvaa biotooppia.

Suositukset: Liito-oravan esiintymistä alueella tulisi seurata. Vaikka hakkuiden jäljiltä metsä on rikkonainen ja kulkureitit osin katkenneita, on alueella liito-oravalle houkuttelevia erittäin suuria haapoja. Lisäksi puron läheisyys tekee alueesta liito-oravalle soveltuvan. Vaihtoehdon 3b toteutuessa tulisi erityisesti selvittää liito-oravan silloista esiintymistä ja turvata kulkureitit yli tielinjan lounaaseen Mansikkamäen esiintymälle.

7.4.11 Palkon esiintymä (liite 5, kohde 11) (VE 1)

Liito-oravan tiedetään pesineen Palkon lähdealueen eteläpuolella, Kukkolan tilan koillispuolisessa iäkkäässä kuusimetsässä jo usean vuoden ajan. Metsästä on havainto myös vuoden 2007 Sasin luontoselvityksestä (Salonen 2007). Vuonna 2009 havaittiin Kukkolan tilan pellon reunassa kolohaavan alla papanoita, joten alueella oli luultavasti liito-oravan pesintä. Kymmeniä papanoita löydettiin lisäksi kahden haavan ja yhden järeähkön kuusen juurelta. Esiintymää ympäröivä kuusimetsä sekä sen koillispuolella oleva purolehto ovat liito-oravalle hyvin soveltuvaa biotooppia. Purolehdossa kasvaa järeitä kuusia sekä lehtipuuta. Lähellä tietä puustoa on harvennettu. Liito-oravalle ruokailualueeksi soveltuvaa nuorta lehtipuuta on erityisesti ojan ja pellon välissä, jossa vuonna 2007 tehty havainto sijaitsee. Alue on luokiteltavissa liito-oravan levähdys- tai lisääntymispaikaksi.

Pääasiallinen kulkureitti kulkee luultavasti puronvarren reunapuustoa pitkin luoteeseen yli valtatie 3 sen pohjoispuolella sijaitsevaan purolaaksoon, sekä koillisessa ja idässä sijaitseville vanhoille kuusimetsän alueille.

Suositukset: Vaihtoehdon 1 toteutuessa on liito-oravan kulkureitti pohjoiseen Palkon lähdealueen lounaispuolella sijaitsevaan purolehtoon turvattava esim. tien varteen jätettävän puuston avulla, jota liito-orava voi käyttää ylittessään valtatieä.

7.4.12 Palkon purolaakso (liite 5, kohde 12) (VE 1, VE 2)

Palkon purolaakso on lehto, joka sijaitsee jyrkkien rinteiden välissä, välittömästi valtatie 3 pohjoispuolella. Tien ja lehtoalueen välissä on pelto. Laaksossa virtaa puro, jonka uoma on pääosin luonnontilainen. Molemmiin puolin puroa kasvaa runsaasti järeitä haapoja. Joukossa on myös kolopuita. Vuoden 2009 selvityksessä liito-oravan papanoita löydettiin kahdeksan haavan juurelta kymmeniä papanoita, kahden haavan juurelta satoja papanoita, sekä kahden haavan juurelta jopa tuhansia papanoita. Näistä haavoista toisessa oli myös kolo, ja siten luultavasti liito-oravan pesä. Tämä haapa sijaitsee noin laakson keskiosassa, puron pohjoispuolella. Lehto on pienialainen mutta erittäin hyvin liito-oravalle soveltuvaa biotooppia. Liito-oravalle kohtuullisesti soveltuvaa metsää on myös esiintymän länsi- ja luoteispuolella, kohti Rokkakoskenjoen vartta, mutta näissä metsissä ei havaittu merkkejä liito-oravasta. Metsiä on osin hakattu, mikä vaikeuttaa liito-oravan liikkumista pohjoiseen, mutta hakkuuaukeille on jätetty haapoja pystyyn.

Lehto on luokiteltavissa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Pääasialliset kulkureitit lehdosta ovat itään ja luoteeseen kohti Rokkakoskenjoen varren ja alueen metsiä, mutta mahdollisesti myös ojanreunus puustoa myöten kaakkoon kohti valtatie 3 eteläpuolella sijaitsevaa lähdealueen esiintymää.

Suositukset: Liito-oravan esiintyminen laaksossa on jatkossakin hyvin todennäköistä. Mikäli vaihtoehdot 1 tai 2 toteutetaan, on turvattava liito-oravan kulkureitti kaakkoon yli linjauksen. Tämä voidaan toteuttaa esim. niin että tiealuetta lunastetaan tältä kohdalta enemmän, ja tien reunaan jätetään suurta puustoa pystyyn. Alueen liito-oravat voivat liikkua alueelta myös vaihtoehdolinjausten 3a ja 3b alueelle. Mikäli vaihtoehto 3a tai 3b toteutetaan, tulee turvata vastaavasti liito-oravan liikkuminen Karjosillantien ja esiintymän pohjoispuolisen peltoalueen välistä kohti pohjoista ja Rokkakosken aluetta, jossa on vanhoja liito-oravan esiintymisalueita.

Vaihtoehdot 1 ja 2 tulisi toteuttaa niin, että linjaus kulkee esiintymän kohdalla mahdollisimman etelässä, jotta liito-oravan elinympäristöön ei tielinjauksella vaikuteta.

Kuva 19. Palkon purolaaksoa

7.4.13 Rokkakosken, Pitkäniemen esiintymä (liite 5, kohde 13)

Rokkakoskenjoen itäpuolella, Rokkakosken alueen Pitkäniemen iäkkäistä kuusimetsistä on havaintoja liito-oravasta vuodelta 2005, jolloin ympäristökeskus on rajannut alueelta metsähakkuita varten kaksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Lisäksi alueella on tehty hakkuuaukealla sijaitsevan kolokoivun juurelta papanahavainto vuonna 2003. Metsä rajattujen esiintymien ympärillä on hakattu vuonna 2005. Hakkaamattomalla metsäkaistaleella on ainakin kaksi järeää kolohaapaa, suuria haapoja sekä järeitä kuusia, joiden alta ei kuitenkaan vuonna 2009 tehdyissä liito-orava selvityksissä havaittu liito-oravan papanoita. Jätetyt metsäsaarekkeet ovat verrattain pieniä, mutta rajattujen metsäsaarekkeiden itäpuolella on vielä järeää kuusikkoa, joka on liito-oravalle soveltuvaa biotooppia. Rajattujen esiintymien itäpuolelta ei kuitenkaan tehty havaintoja liito-oravista.

Liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä on myös rajatuista levähdys- ja lisääntymispaikoista etelään peltojen välissä sijaitsevan metsäkaistaleen eteläosassa. Pohjoisosa kaistaleesta on hakattu. Kaistaleella sijaitsee kaksi liito-oravalle soveltuvaa kolopuuta, joista toisen alta on vuonna 2003 tehty papanahavainto. Vuoden 2009 selvityksissä havaittiin aivan metsäkaistaleen eteläkärjessä kolohaavan juurella muutama papana. Kolohaavan suuaukko on pellolle päin, joten se on varsin turvaton liito-oravalle. Papanoita oli kolo-

haavan alla vain 2–3 tuoretta papanaa, joten pesintä kolossa ei ole todennäköinen. Liito-orava kuitenkin liikkuu alueella ja voi tulevaisuudessa käyttää kolopuuta myös pesintään. Mikäli vaihtoehdot 3a ja 3b toteutetaan, jäävät metsäkaistaleella sijaitsevat kolopuut niin pienelle metsäsaarekkeelle eristyksiin, että niiden merkitys liito-oravalle jää vähäiseksi.

Suositukset: Rajatut liito-oravan esiintymät jäävät nykyisen linjauksen pohjoispuolelle, joten nykyisiä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei hävitetä linjausten 3a ja 3b toteutuessa. Liito-oravan esiintymistä alueella on kuitenkin seurattava ja vaihtoehtojen 3a tai 3b toteutuessa voi olla tarpeen tarkistaa linjauksia, jotta liito-oravan silloiset lisääntymis- ja levähdyspaikat voidaan kiertää. Hakkuiden vuoksi liito-orava voi hakea soveltuvaa elinympäristöä ja liikkua alueella tällä hetkellä laajastikin. Vaikka alueelta ei vuonna 2009 havaittu pesintää, on alue hakkuista huolimatta yhä suhteellisen soveltuva liito-oravalle.

Liito-oravan liikkuminen etelästä esim. Palkon purolaakson alueelta vaihtoehtolinjausten 3a ja 3b yli Pitkäniemen lisääntymis- ja levähdyspaikoille tulee turvata esim. tienreunuspuuston avulla.

Kuva 20. Näkymä etelästä peltoalueen yli Rokkakosken, Pitkäniemen esiintymälle

7.4.14 Rokkakoskenjoen itäpuoli, Peltonen (liite 5, kohde 14)

Rokkakoskenjoen itäpuolelta, Pitkäniemen havaintojen länsipuolella sijaitsevassa metsikössä on myös vanha havainto liito-oravasta. Havainto on tehty Rokkakoskentien ja Rokkakosken välisestä metsiköstä Peltosen tilan itäpuolelta. Metsäkaistaleen pohjoisosa on nyt hakattu, mutta eteläpuolen säästyneessä metsikössä on vanhoja haapoja, nuorta haavikkoa ja liito-oravalle soveltuvaa biotooppia. Peltoalueiden, tien ja hakkuun eristämä met-

säkaistale on kuitenkin suhteellisen pieni liito-oravalle soveltuvaksi metsiköksi. Vuonna 2009 metsiköstä ei tehty havaintoja liito-oravasta.

Suositukset: Vaihtoehtoiset tielinjaukset eivät kulje kohteen välittömässä läheisyydessä, mutta liito-oravan kulkureittien selvittämiseksi liito-oravan esiintymistä alueella kannattaa seurata jatkossa.

7.4.15 Ylisen havainto ja kolopuu (liite 5, kohde 15)

Ylisen peltoalueen länsipuolella kasvavassa iäkkäässä kuusikossa kasvaa pellon reunassa myös kookkaita haapoja. Pellon reunasta itään syvemmällä metsikössä havaittiin suuri kolohaapa, jonka juurella oli n. 10 papanaa. Lisäksi kolopuusta n. 10 m itään havaittiin n. 5 papanaa kuusen juurella. Papanoiden vähäisestä määrästä johtuen kolossa ei todennäköisesti ole pesintää. Papanat ovat todennäköisesti merkki alueella liikkuneesta, sopivaa pesäpaikkaa etsineestä liito-oravasta. Kolo on kuitenkin suhteellisen suojainen ja sitä ympäröi liito-oravalle soveltuva kuusikko, sekä ravintopuuksi kelpaavia haapoja, joten kolopuussa voi tulevaisuudessa pesiä liito-orava. Metsikön koko on kuitenkin suhteellisen pieni ja vaikka alueen ympäristön metsikkö on liito-oravalle soveltuvaa, sitä ovat kaventaneet ja pienentäneet metsähakkuut esiintymän pohjois- ja eteläpuolella. Kuitenkin Mäyrään peltoalueen itäreunalla kasvaa yhä kaistale sekä liito-oravalle soveltuvaa pellonreunushaavikkoa, että iäkästä kuusimetsää.

Pääkulkusuunta kohteesta on todennäköisesti luoteeseen Mäyrään peltoalueen itäreunaa ja osin koilliseen kohti Rokkakoskea.

Suositukset: Kohteesta ei ole aikaisempia havaintoja. Kohteen merkitys liito-oravalle tulee selvittää seuraamalla liito-oravan esiintymistä alueella. Mikäli vaihtoehdot 3a tai 3b toteutetaan, voi olla tarpeen tarkistaa näiden linjasta tällä kohdalla liito-oravan sen hetkisen esiintymisen mukaan. Mikäli alue jatkoselvityksissä todetaan merkitykselliseksi liito-oravalle, on tärkeää varmistaa kulkuyhteys esiintymältä luoteen suuntaan tienvarsipuuston avulla.

8 MUUT EU:N LUONTODIREKTIIVIN LIITTEEN IV (A) LAJIEN LISÄÄNTYMIS- JA LEVÄHDYSPAIKAT

8.1 Saukko (*Lutra lutra*)

Saukkoa on havaittu selvitysalueella ja vaihtoehtoisten linjausten lähellä Rokkakoskenjoen varressa (Rokkakoskenjoen hoitosuunnitelma 2003) sekä Työlänojan purolaaksossa (paikalliset asukkaat). Saukkoja saattaa liikkua myös Ahvenusjärven ja Mäyräjärven välisessä puronvarressa, vaikka se ei olekaan saukolle kaikkein soveltuvinta elinympäristöä. Tämän puron uoma on voimakkaasti perattu ja puronvarren metsiköt hakattu hyvin lähelle sen reunoja. Vesi on tummaa ja humuspitoista.

Suositukset: Siltoja suunnitellessa tulee ottaa huomioon, että saukko pääsee siirtymään ojien ja purojen varsia alueelta toiselle. Tämä voidaan toteuttaa esim. siltojen alle jätettävien kuivapolkujen avulla.

8.2 Lepakot

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja. Lepakoiden esiintymistä Ylöjärvellä on selvitetty erillisellä lepakkoselvityksellä. Ylöjärveltä on kartoitettu myös lepakoiden lisääntymis- levähdyspaikat, kulkureitit ja tärkeät ruokailualueet (Siivonen & Wermundsen 2006). Suunnittelualueelta löydettiin neljä lepakoille tärkeää elinympäristöä, joissa havaittiin viiksisiippoja/isoviiksisiippoja, pohjanlepakoita ja yhdeltä alueelta (Työläjärven eteläpää) vesisiippoja (liite 2, kohteet 23-25). Näillä alueilla lepakoiden on arvioitu saalistavan aktiivisesti vain osan kesää tai satunnaisesti (elinympäristöt on esitetty kartalla violetilla rajauksella). Näistä lepakoille tärkeistä aluista Työläjärven eteläpuolinen kuusikko on avohakattu talvella 2009.

Hämeenkyrön kunnan puolelta lepakoista ei ole laadittu erillistä lepakkoselvitystä, mutta lepakoille soveltuvia elinympäristöjä havainnoitiin kaikkien maastokäyntien yhteydessä. Etenkin Rokkakosken alueella havaittiin luontoselvitysten yhteydessä vanhoja rakennuksia, lepakoiden piilo- ja pesäpaikoiksi soveltuvia vanhoja latoja. Lisäksi alueella on vanhoja metsiä, joita tosin on hakattu voimakkaasti viimevuosina, ja Rokkakoskenjoen varressa ruokailuun soveltuvia kosteikkoja. Muita potentiaalisia lepakoiden elinympäristöjä, joiden läheisyydessä on kolopuita, vanhoja rakennuksia ja vesistöjä, on Alaisenjärven eteläpää, Mansikkamäen peltoalueen länsipuoli, sekä Lenkolan alue Pentinmaalla. Nämä alueet ovat myös liito-oravalle soveltuvia. Lenkolan alueella, Mäkelä-Haavistontien ja Pentinmaantien risteyksen ympäristössä paikalliset asukkaat ovat havainnoineet lepakoita pihapiireissään jo useiden vuosien ajan. Lisäksi Lenkolasta on tehty myös lepakkohavainto Ylipentin tilalta, jossa rakennuksen katon alta löytyi jopa 20–30 yksilön päiväpiilo. Lisäksi lepakot voi liikkua Työlänojan ja Rokkakosken rantametsissä ja Ahvenusjärven ja Vääräjärven välisen ojan varsia. Myös Mäyräjärven rannoilla on tehty havaintoja lepakoista.

Suositukset: Lepakoiden esiintymistä alueella tulisi selvittää jatkosuunnittelun yhteydessä. Lepakoiden levähdys- ja lisääntymispaikat tulee kiertää tai mikäli tämä ei ole mahdollista tulee hakea poikkeuslupa.

8.3 Viitasammakko (*Rana arvalis*)

Vuonna 2006 tehdyn selvityksen (Pitkänen 2006) mukaan ainakin Sarkkilanjärven itärannalla, n. 700 m etäisyydellä etelään nykyisestä valtatiestä kutee viitasammakko (*Rana arvalis*). Kutupaikkoja voi olla myös lähempänä nykyistä linjausta ja Rokkakoskenjoen varrella.

9 EU:N LINTUDIREKTIIVIN I LIITTEEN PESIMÄ- JA LEVÄHDYSALUEET

9.1 Ylöjärvi, kaavoitetut alueet (VE 2, VE 3a, VE 3b)

Ylöjärven kunnan puolella suunnittelualan linnusto on kartoitettu alueen kaavoituksen yhteydessä vuosina 2005–2007.

Alueelle on laadittu seuraavat linnustoselvitykset:

- Ylöjärven Elovainion ja Kangasniemen alueen linnusto- ja liito-oravaselvitys 2005–2006
- Linnustoselvitys Ylöjärven Metsäkylän alueella 2007
- Ylöjärven Elovainion osayleiskaava-alueen pesimälinnusto 1996
- Ylöjärven Takamaan osayleiskaava-alueen pesimälinnusto vuosina 2000-2002
- Linnustoselvitys Ylöjärven Metsäkylän alueella 2007

Selvityksissä suunnittelualueella on havaittu muun muassa käki, tilitatti ja pyy. Selvityksissä linnustollisesti tärkeiksi alueiksi on arvioitu muun muassa osia Leivätönsuosta, jotka ovat Elovainion kaavassa merkitty varauksella sl-1. Lisäksi linnustolle tärkeiksi oli määritetty Työlänojan puronvarsilehto, jossa havaittiin runsaasti teeren ulosteita vuoden 2009 selvitysten yhteydessä sekä Metsäkylän pohjoispuolella sijaitseva kuusikko, joka vuonna 2009 oli hattu, eikä siten enää luokiteltavissa linnustolle tärkeäksi.

Suosituks: Ylöjärven puolella linnustolle tärkeät alueet on huomioitu jo alueen kaavoituksessa. Kaavoituksen mukaista linjausta noudatettaessa tulee huomioida myös alueen linnusto.

9.2 Hämeenkyrö

Hämeenkyrön kunnan puolella linnustollisesti arvokkain alue on Sarkkilanjärvi, jolla esiintyy lintudirektiivin liitteen I lajeja: kalatiira, kaulushaikara, liro, luhtahuitti ja ruiskääkkä. Muita lammella säännöllisesti tavattavia lajeja ovat mm. heinätavi, jouhisorsa ja punajalkaviklo. Sarkkilanjärven linnustoon vaikuttaa suoraan vaihtoehto 1, joka kulkee nykyistä linjausta lähinnä Sarkkilanjärveä.

Myös Rokkakosken rantaniityt ja Rokkakoskea ympäröivät peltoalueet ovat Sarkkilan järvellä levähtävien lintujen ruokailualueita. Tärkein ruokailualue ja levähdyspaikka Rokkakoskenjoen varressa, eli Peltomäen alapuolinen rantaniitty, sijaitsee kuitenkin selkeästi etäällä linjauksista 3a ja 3b pohjoiseen yläjuoksun suuntaan.

9.2.1 Kalasääksen (Pandion haliaetus) pesäpuu (VE 3a)

Lakeissuolla, koordinaateissa 6838104:3309983, sijaitsee kalasääksen teopesä. Pesässä ei ole tiettävästi koskaan pesinyt kalasääski, eikä pesintää havaittu vuoden 2008 tai 2009 maastokäynneilläkään. Pesä on kuitenkin virallisella rauhoituskyltillä rauhoitettu.

Vaihtoehto 3a kulkee aivan pesäpuun läheisyydessä sen eteläpuolelta.

Kuva 21. Kalasääsken tekopesä linjauksen 3a läheisyydessä

Suositukset: Mikäli pesässä ei tule olemaan pesintää ennen tiehankkeen toteuttamista, voidaan tielinjaus 3a toteuttaa puun välittömään läheisyyteen. Mikäli pesä otetaan käyttöön ennen hankkeen toteuttamista, tulee pesäpuu kiertää ja mahdollisesti korvata pesäpuun laadun heikkeneminen maksamalla kompensatiokorvausta sääksisäätiölle, joka voi rakentaa korvaavan pesän.

9.2.2 Teeri (*Tetrao tetrix*)

Teeren ulosteita ja makuujälkiä havaittiin hyvin runsaasti **Työläjärven puronvarsilehdossa** (ks. liito-oravan esiintymisalue 7.4.4) 2009.

Teeriä havaittiin luontoselvitysten yhteydessä **Mansikkamäen peltoalueen** itäpuolisessa metsässä (ks. liito-oravan esiintymisalue 7.4.8) kaksi paria.

Alueen metsästäjien mukaan **Lakeissuo** on tärkeä teeren elinympäristö. Tätä tukee luontoselvitysten yhteydessä vuonna 2009 tehdyt havainnot kolmesta erillisestä yksilöstä, kaksi naarasta ja yksi uros.

Vaihtoehdot 3a ja 3b vaikuttavat eniten teeren elinolosuhteisiin.

9.2.3 Metso (Tetrao urogallus)

Sekä uros että koppelo nähtiin selvitysten yhteydessä keväällä 2009 **Man-sikkamäen** peltoalueen itäpuolisessa metsikössä (ks. liito-oravan esiintymisalue 7.4.8). Lisäksi metsiköstä löytyi metson ulosteita. Metsolle tärkeää elinympäristöä on myös **Lakeissuota ympäröivät metsäalueet** (Hannu Järvinen, henk. koht. tiedonanto).

Vaihtoehdot 3a ja 3b vaikuttavat eniten metson elinolosuhteisiin, lähinnä pirstoen yhtenäisen metsäalueen.

9.2.4 Laulujoutsen (Cygnus cygnus)

Laulujoutsen pesii **Pirttijärvellä** paikallisten asukkaiden ja paikallisten lintuharrastajien mukaan. Laulujoutsenen muutonaikaisia levähdyspaikkoja on myös Rokkakoskenjoen rantaniityillä.

Suositukset: Vaihtoehdot 2, 3a ja 3b voivat lisätä lievästi häirintää Pirttijärvellä. Missään vaihtoehdossa laskennalliset melualueet eivät kuitenkaan ulotu Pirttijärvelle, sillä vaihtoehdot kiertävät järven noin puolen kilometrin etäisyydellä.

Laulujoutsenen tärkein ruokailualue, Peltomäen tilan eteläpuolinen rantaniitty jää selvästi linjausten 3a ja 3b pohjoispuolelle.

9.2.5 Kaakkuri (Gavia stellata)

Kaakkuri on pesinyt **Mäyräjärvellä** useampana vuotena paikallisten asukkaiden, ja paikallisten lintuharrastajien mukaan.

Vaihtoehdot 3a ja 3b siirtävät melualueen järven eteläpuolelta järven pohjoispuolelle, mutta melu ei lisäännä merkitsevästi. Melu voi vaihtoehdossa 3b vähentyä alueella tehtävillä melusuojuuksilla.

Suositukset: Vaihtoehto 3a tulee linjata mahdollisimman kauas Mäyräjärvestä, kuten nyt on tehty.

9.2.6 Kurki (Grus grus)

Kurjen muutonaikaisia levähdyspaikkoja on Rokkakoskenjoen rantaniityillä. Tärkein ruokailualue, Peltomäen tilan eteläpuolinen rantaniitty jää kuitenkin selvästi linjausten 3a ja 3b pohjoispuolelle.

10 ERITYISESTI SUOJELLUT LAJIT

10.1 Lehtohopeatäplä (*Boloria titania*) (VE 3a, VE 3b)

Suunnittelualueelle Hämeenkyrössä sijoittuu uhanalaisen perhosen, lehtohopeatäplän (*Boloria titania*) esiintymä (liite 2, kohde 26). Lehtohopeatäplä (VU, E) on aurinkoisten metsäaukioiden ja niittyjen päiväperhoslaji, joka on harvinaistunut Suomessa metsälaidunnuksen loppumisen ja metsien kuusetumisen vuoksi. Lehtohopeatäplä on arvioitu uusimmassa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) vaarantuneeksi lajiksi ja se on rauhoitettu sekä erityisesti suojeltava laji. Luonnonsuojelulain mukaan erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kielto astuu voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi omistajille ja haltijoille.

Kuva 22. Lehtohopeatäplä (*Boloria titania*) Kuva: Jussi Murtosaari

Alueelta on havaittu lajia useasta pisteestä ja useammalta vuodelta. Suunnittelualueella lajia esiintyy kesantopellon laidassa kulkevalla metsätiellä ja sen varsissa, jossa kasvaa runsaasti purtojuurta. Laji voi ruokailla tien varren kasvustoissa ja lentää suojaan peltoa idässä reunustavan metsän ja pellon välissä olevaan pusikkoon. Kesantopellon kasvillisuus on niittykasvillisuutta, jossa on sekä kuivan että kostean niityn kasvillisuutta (esim. peltolemmikki,

siankärsämö, niittyleinikki, mesiangervo). Metsätien laidassa ja pellonreunassa kasvaa myös lajin toukille soveltuvia orvokkeja.

Esiintymä sijaitsee niin, että uudet linjaukset kulkevat esiintymän keskusalueen eli Mäyrään peltoalueen eteläosassa sijaitsevan kesantopellon reunan ja vanhan metsätien muodostaman aurinkoisen niittyvyöhykkeen eteläpuolelta. Tielinjaus ei katkaise perhosten liikkumista pohjoisemmassa havaittujen esiintymien ja kesantopellon esiintymän välissä. Linjauksen eteläpuolella havaittu aikaisempi havainto on vanhan hakkuuaukean reunassa, joka nykyään kasvaa korkeaa, varjostavaa taimikkoa, eikä todennäköisesti ole perhoselle sopivaa elinympäristöä. Metsätie, jonka varresta eteläisimmät havainnot ovat, on kasvamassa umpeen. Linjaukset eivät kulje esiintymän todennäköisen ydinalueen eli kesantopellon yli. Uusi linjaus voi kuitenkin vaikuttaa linjauksen pohjoispuolelle jäävän niittyalueen tuuliolosuhteisiin perhoselle epäsuotuisasti.

Suosituks: Mikäli vaihtoehdot 3a tai 3b toteutetaan, tulee lehtohopeatäplän esiintymistä alueella selvittää tarkemmin ja siirtää mahdolliset linjauksen alle jäävät yksilöt. Siirtämiseen tarvitaan ympäristökeskuksen lupa. Pellon tuuliolosuhteet tulisi säilyttää mahdollisimman muuttumattomina.

Kuva 23. Kesantopelto, jonka laidassa on lehtohopeatäplän (*Boloria titania*) esiintymä. Havaintoja on tehty mm. kuvassa näkyvän ladon oikealta puolelta.

11 MUUT LUONTOKOhteet

11.1 Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet

Ympäristövaikutusten arviointia varten, ja tulevien selvitysten kohdentamiseksi, määritettiin suunnittelualueella laajempia alueita, jotka ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä alueita. Nämä alueet on määritetty siten, että maastohavaintojen, karttatarkastelun ja lähtötietojen perusteella on arvioitu, että näillä alueilla on useita erityisiä luontoarvoja liito-oravan, lepakoiden, linnuston, muiden uhanalaisten lajien, esim. lehtohopeatäplän elinalueina ja/tai kasvillisuuden kannalta. Alueiksi on valittu esim. alueita, jotka ovat liito-oravalle potentiaalisia, vaikka liito-oravaa ei näiltä ole vielä havaittu. Näille alueille voidaan kohdentaa jatkossa tarkempia selvityksiä ja jatkosuunnittelussa huomioida esim. erityisesti eläinten kulkureittien turvaaminen.

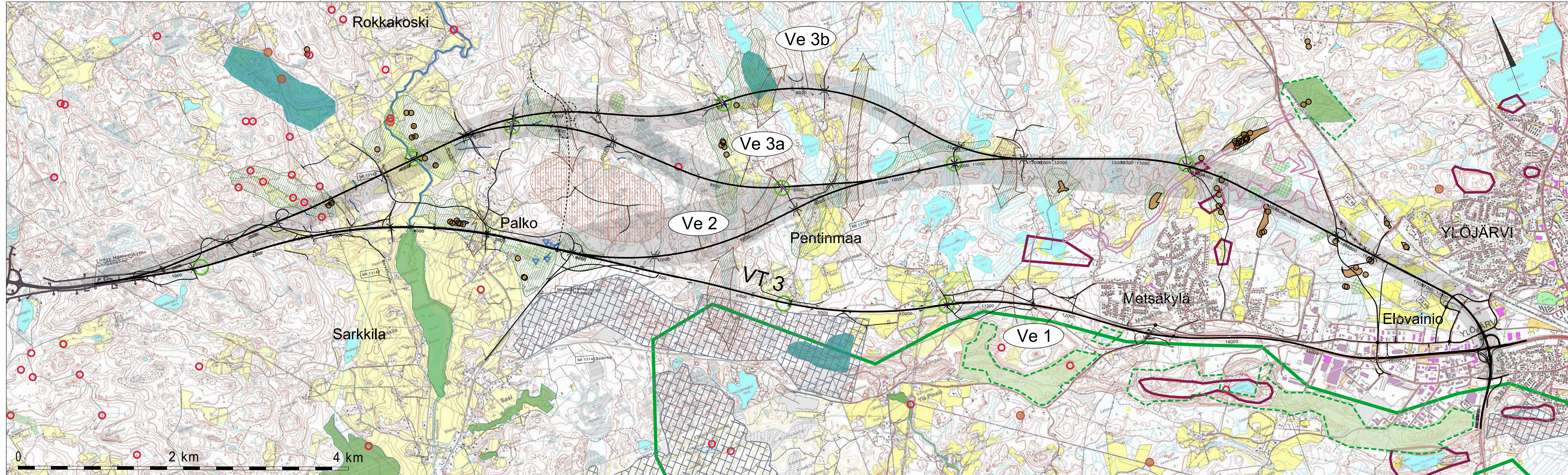
Liitekartassa 1. nämä alueet on merkitty vihreällä rasterilla.

11.2 Suuret yhtenäiset metsäalueet ja hirvieläinten talvehtimisalue (VE 3a, VE 3b)

Sasin alueen ja Pentinmaan alueen välissä sijaitsee laaja yhtenäisen tavanomaisen luonnonalueen vyöhyke, jonka itäpuolella sijaitsee laaja avohakkuualue (liite 2, kohde 27). Alue on myös hirven talvehtimisalue. Laajat yhtenäiset metsäalueet ovat käyneet nykyisten metsähakkuiden ja rakennettujen alueiden laajenemisen vuoksi harvinaisiksi. Monille eläimille, kuten riista-eläimille, kanalinnuille ja suurpedoille laajat yhtenäiset alueet ovat tärkeitä elinympäristöjä ja kulkureittejä.

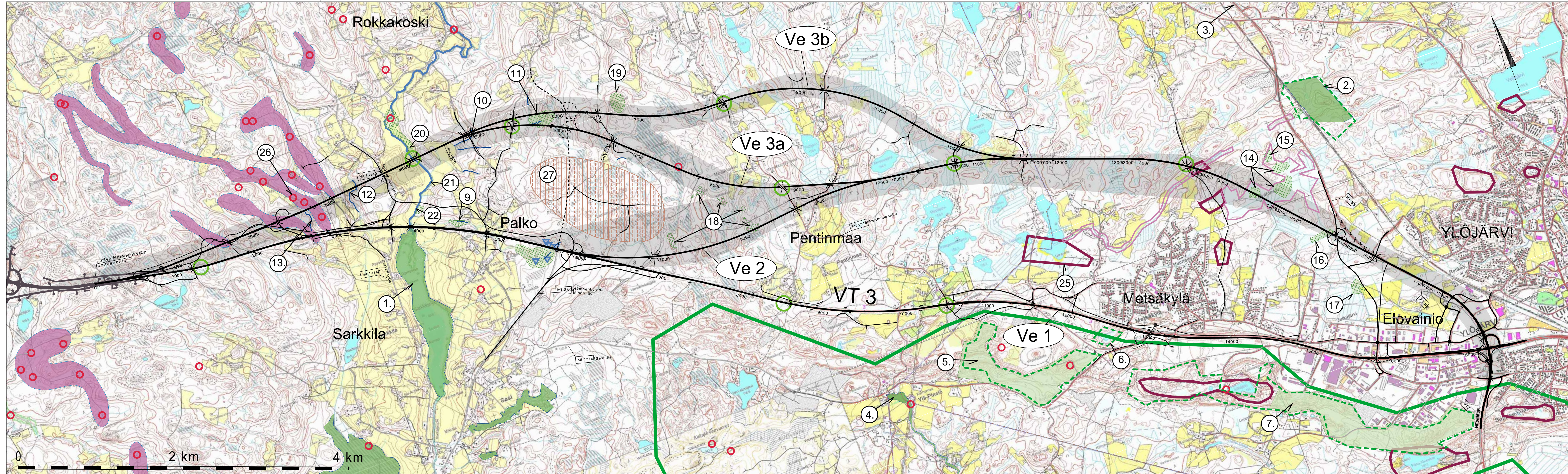
Vaihtoehdot VE 3a ja 3b halkaisevat ja eristävät yhtenäisen metsäalueen ja haittaavat eläinten liikkumista alueella. Lisäksi ne peittävät alleen soveltuvaa elinympäristöä.

Suositukset: Eläinten liikkuminen alueelta on turvattava vihersiltojen tai alikulkujen avulla.

MERKINNÄT

- Paikallisesti arvokkaat kohteet Metsäkylän uusimman luontoselvityksen mukaan
- Natura 2000-alue
- Luonnonsuojelualue
- Luonnonsuojelualue, joka on alle 2 ha
- Maakuntakaavassa esitetty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, erityyppisiä luonnonarvoja
- Maakuntakaavan luonnonsuojelu-aluevaraus
- Monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet
- Kasvillisuudeltaan arvokkaat alueet (Laurinlii 1996)
- Paikallisesti arvokkaat kohteet
- Viheryhteys (alikulku / ylikulku / vihersilta)
- Vesilakikohde
- Liito-oravan elinympäristö
- Liito-oravahavainnot SYKE- ja Pirkanmaan ympäristökeskus (6.3.2009)
- Liito-oravahavainnot 2009 vuoden selvitykset
- Lepakon ruokailualue (Ylöjärven lepakkokartoitus 2006)
- Riistan kulkureitit
- Yhtenäinen metsäalue, hirvien talvehtimisalue
- Uhanalainen laji
- Harju- tai kallioalue, arvokas geologinen muodostuma
- Arvokas pienvesistö
- Lähde

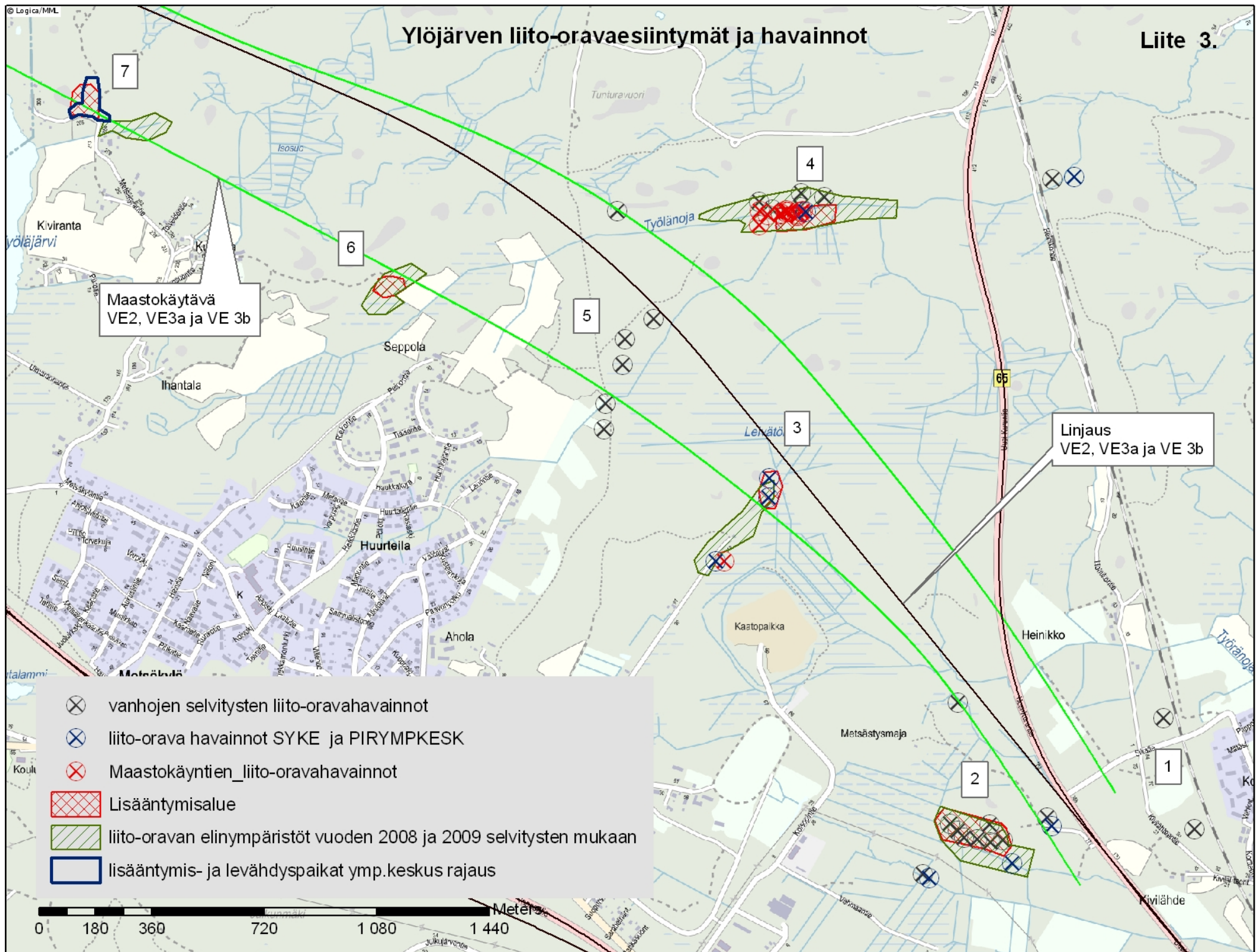

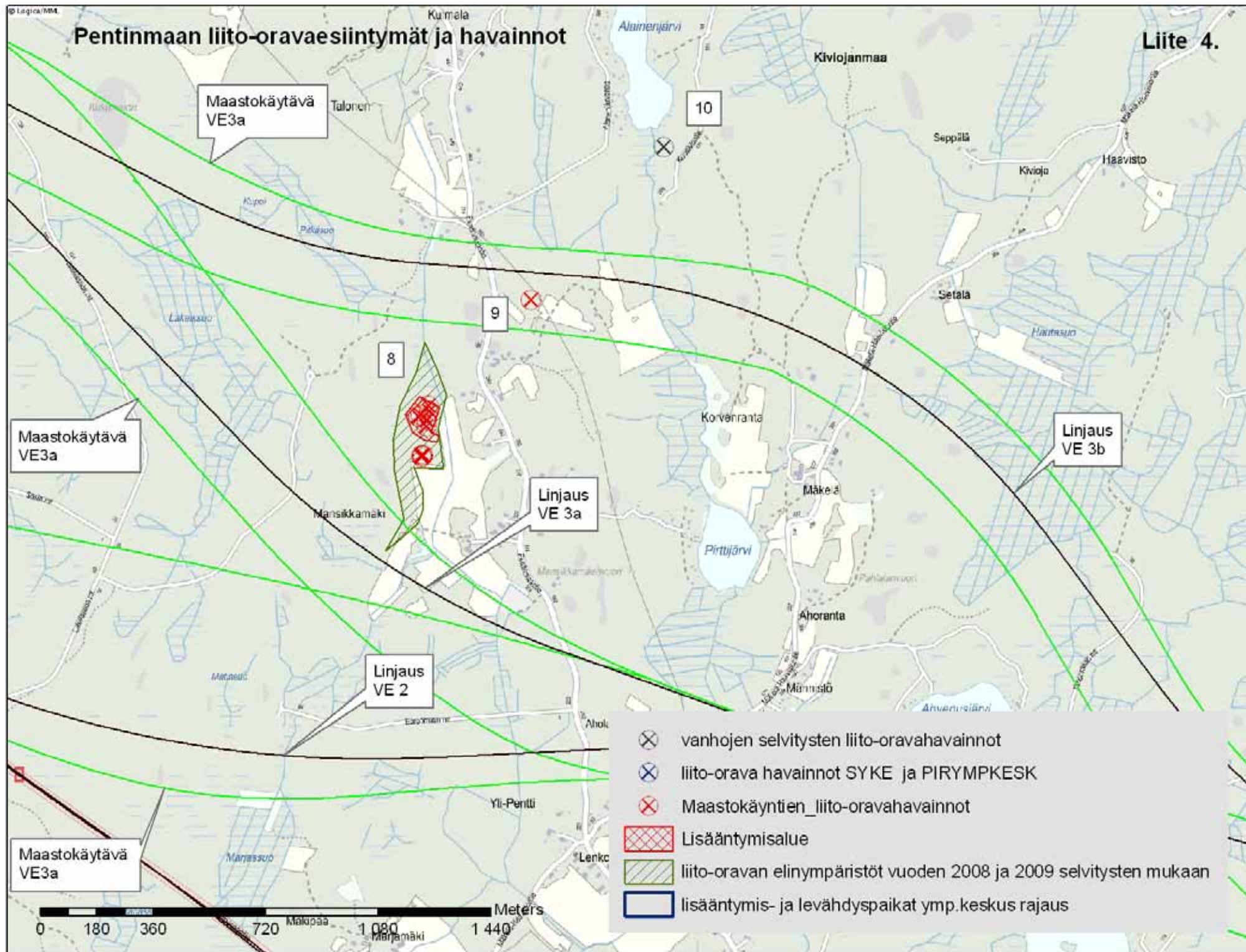
MERKINNÄT

- Paikallisesti arvokkaat kohteet Metsäkylän uusimman luontoselvityksen mukaan
- Natura 2000-alue
- Luonnonsuojelualue
- Luonnonsuojelualue, joka on alle 2 ha
- Maakuntakaavassa esitetty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue, erityyppisiä luonnonarvoja
- Maakuntakaavan luonnonsuojelu-aluevaraus
- Paikallisesti arvokkaat kohteet
- Viherysteys (alikulku / ylikulku / vihersilta)
- Vesilakikohde
- Lepakon ruokailualue (Ylöjärven lepakkokartoitus 2006)
- Yhtenäinen metsäalue, hirvien talvehtimisalue
- Uhanalainen laji
- Potentiaalinen lehtohopeatäplän esiintymisalue
- Arvokas pienvesistö
- Lähde

Ylöjärven liito-oravaesiintymät ja havainnot

Liite 3.

Liite 5.

